

11 | 2024

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

KOLOZSVÁR | 1888–1948/1990. | 34. (94.) ÉVF.
11. SZÁM | 2024. NOVEMBER | ÁRA: 4 LEJ

TARTALOM

Kedves Olvasó! | 3

László Bernadett: A változásban rejlő erő | 4

Szász Tünde: A legfőbb parancsolat – a szeretet | 5

Szabó Előd: „A vízből húztam ki” | 7

„...a személyiségünk által is dolgozunk” | 10

Bálint Róbert Zoltán – Kiss Dénes: Kik azok az unitáriusok? II. | 12

A gondolat tágassága | 15

Makkai-Ilkei Ildikó: Mózes László, Bencéd | 18

Újabb segélyszállítmány Dél-Ukrajnába | 19

Bálint Katalin: Tiszta szívvel az önfeledt játékért | 19

Deák Réka: Második Gondviselés-vasárnap a Székelykeresztúri

Unitárius Egyházközségben | 20

Veszelovszkiné dr. Csóka Gabriella: Erdővidéki kirándulás és kalácsa | 21

Dimény Csilla Júlia: Főtanács díjazottak | 23

Nagy Norbert: Az ifjúság népfőiskolája II. | 24

Egyházunk hírei | 25

Barangoló Isten országában | 30

Rejtvény | 31

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Bálint Katalin Codespring|Softtech-irodavezető (Székelyudvarhely), **Deák Réka**, a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa (Székelykeresztúr), **Kiss Dénes** szociológus (Kolozsvár), **László Bernadett** unitárius lelkész (Székelyudvarhely), **Nagy Norbert** gyakorló segédlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Szabó Előd** unitárius lelkész (Székelykeresztúr), **Szász Tünde** unitárius lelkész (Szőkefalva), **Veszelovszkiné dr. Csóka Gabriella** tankerületi központi szakmai igazgatóhelyettes (Monor)

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a **Magyar Unitárius Egyház**, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)
Megbízott főszerkesztő: **dr. Andorkó Júlia Eszter** (Hagyományaink, Riport)
Megbízott szerkesztő: **dr. Berki Tímea**
Szerkesztőbizottság: **Dimény Csilla Júlia** (Nők világa), **Bálint Róbert Zoltán** (Egyház és társadalom), **Ferencz Csaba-Levente** (Rejtvény), **Koncz Attila** (Kultúra),

Koppándi Júlia médiareferens (A hónap kérdése, Egyházi hírek, Én is unitárius vagyok), **Mátéfi Tímea** (Lelki élet), **Mikó Ferenc** (Bibliamagyarázat), **Nagy Norbert** (Ifjúsági oldal), **Pap Zoltán** (fotó), **dr. Sándor Krisztina** (Portré), **Szabó Előd** (Egyháztörténet), **Szabó László** (Szeretetszolgálat), **Szombatfalvi Etelka** (Gyermekoldal)
Tördelés: **Virág Péter**. Olvasószerkesztő: **Dénes Gabriella**
Nyomtatás: **Misztótfalusi Kis Miklós Református Sajtóközpont**

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9
Telefon: 0264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org
Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478.
A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhó előtti hónap 15-e.

ISSN 1220-8418

Támogatók:

Kedves Olvasó!

Atéli időszámításhoz igazodunk, és hosszú estékre készülünk novemberben. Foglalatosságot találunk magunknak, mint ahogy tették egykoron elődeink. Fényt viszünk a temetőkbe. Krizantémok illatával borítjuk be a sírokat. Emlékezetünkbe idézzük elhunyt szeretteink idővel halványuló alakját, szófordulatait, gesztusait, és gyermekeinknek örökítjük tovább szüleink, nagyszüleink, dédszüleink egyéni és családi történeteit, a világítás szokását.

Unitárius nagycsaládunk számára sem múlik el emlékezés nélkül november. A jézusi kereszténység követését célul kitűző Dávid Ferenc előtt a dévai várbörtönben tisztelgünk. Az egyházáért és a szabad gondolkodásáért, hitgyakorlásáért kiálló első püspökünk példájának követésére törekszünk. Tesszük ezt leghétköznapiabb tetteink és cselekedeteink által, és tudjuk, hogy a szeretet törvénye köt össze bennünket, unitáriusokat. Hitünk és közösségünk ezáltal is erősítjük.

Esteledéskor, dolgunk végeztével jusson időnk olvasmányra, legyen az az egykötetes „világregény”, azaz a Biblia, vagy e lapszámunk rovataiból kikerekedő élettörténet, múltbeli példa, jelen útkeresés, változástapasztalat, elmélkedés, segítségnyújtás híre – valamennyi egy-egy sajátos, derűt fakasztó színfolt. Így lassan oda a sötétség, a félelem, a bizonytalanság, hiszen lelkünkben már világít a fény.

| BERKI TÍMEA

„Hiszen kegyelemből van üdvösségetek hit által, és ez nem tőletek van: Isten ajándéka.” (Ef 2,8)

A változásban rejlő erő

LÁSZLÓ BERNADETT

*Az élelem tá-
ruló termé-
szeti festmé-
nyen minden
évben elcso-
dálkozom.*

Minden évszaknak megvan a maga szépsége, varázsa, mégis az ősz valamiért más, a többihez képest különösebb hatással van rám. Talán azért, mert ezekben a hónapokban a körülöttnünk lévő természetben lezajló változások, átalakulások igencsak szembetűnőek. Az élelem tároló természeti festményen minden évben elcsodálkozom, holott évről évre élelem tárol. Mégis, ha őszinte akarok lenni, az időjárás és a nappalok rövidülése miatti változásnak annyira nem örülök, sőt már most borzongok a sok vastag ruha gondolatától, valamint a korán érkező és későn távozó sötétségtől.

Egy-egy ilyen, a természetben végbemenő folyamat megfigyelése szembesít azzal, hogy maga az élet is folyamatos átalakulás, s benne a változás természetes és szükségszerű, mert erő rejlik benne, a megújulás és a fejlődés ereje. Mindezeket igyekszem megérteni, megélni életemben, hogy amikor egy rég nem látott ismerős azzal köszönt, másmilyen lettem, hogy mennyire megváltoztam, e szavak ne okozzanak számomra keserű érzéseket. Személy szerint az ilyen szembesítéseket legtöbbször nehezen viselem. Holott a környezetem tükröt tart élelem, a külső és belső változások megmutatkoznak a döntéseimben, az interakcióimban, a másokkal való kapcsolatteremtésemben, csak ennek nem mindig vagyok tudatában. Éppen ezért az első reakcióm a tagadás: „Mi?

En, hogy megváltoztam volna, ah, dehogyan ugyanaz vagyok.”

Meglehet a fenti sorokban vázoltak másoknak is ismerősek. Mi, emberek valahányszor meghalljuk vagy meglátjuk ezt a szót, hogy változás, az érzések bennünk mindig ambivalensek lesznek. Az új, a más, az ismeretlen, az idegen gondolata mindig magában hordozza az energikusságot, lelkesedést, izgatottságot, motiváltságot, de ugyanakkor a riadtságot, félelmet, aggodalmat, dühöt, nyugtalanságot vagy más hasonló érzelmeket is. Mert arra gondolunk, hogy valamit mindenképp tennünk kell az újjal szemben, elfogadni azt vagy szembeszállni vele.

Unitárius lelkészként számomra Dávid Ferenc egyházalapító püspökünk példája többek között rávilágít egy lényeges dologra: a változás nem mindig jelenti azt, hogy valami teljesen újat kell teremteni, hogy valami tőlünk távol állóra kell gondolni. Sokszor az is elegendő, ha arról, amink van, akik vagyunk, lefejtjük, lehámozzuk a rárakódott rétegeket, és visszatérünk az alapokhoz, a kezdethez.

Dávid Ferenc vallási reformjai során nem mondott semmi radikálisan újat, hanem egyszerűen lehámozte a jézusi tanításokra rárakódott emberi törvényeket és szokásokat, kutatva a tiszta jézusi kereszténység alapjait. Ez a fajta „tisztázó” változtatás emlékeztethet bennünket arra, hogy néha a legnagyobb erő abban rejlik, ha szembe merünk nézni a megszokottal, ha elmerjük engedni a felesleges korlátokat, és visszatérünk az eredeti értékekhez. A változtatás így nemcsak új irányt vehet, hanem a meglévő, alapvető értékek felelevenítését is jelentheti.

A változásban rejlő erő tehát nemcsak a külső körülmények átalakulásában keresendő, hanem abban is, hogy képesek vagyunk-e újraértelmezni önmagunkat, és ki merünk-e lépni a saját kényelmi zónánkból. Ahogy az ősz a természetben az elmúlásnak és a megújulásnak is időszaka, úgy mi magunk is átmehetünk olyan változásokon, amelyek végül új kezdethez vezetnek, másmilyen életvitelhez.

A legfőbb parancsolat – a szeretet

SZÁSZ TÜNDE

*„Halld meg,
Izráel: Az Úr
a mi Istenünk,
egyedül az
Úr!”*

Mózes öt könyve, a Tóra 613 parancsolatot tartalmaz, amelyet a hagyomány szerint Isten adott Mózesnek a Sínai-hegyen. A parancsolatok között vannak rituális törvények, amelyek a vallási szertartásokra vonatkoznak, etikai és morális törvények, amelyek az emberi kapcsolatokra vonatkoznak, és szociális törvények, amelyek a társadalmi igazságosságra, a közösségi együttélésre vonatkoznak. Az ember számára útmutatást nyújtanak ezek a parancsolatok a mindennapi életben.

A törvény összefoglalását az arany szabályban látták. Ezt a Talmud leírása így szemlélteti: egyszer egy nem zsidó férfi elment korának egyik legnagyobb bölcséhez, és arra kérte a mestert, magyarázza el neki a Tórát annyi idő alatt, ameddig ő fél lábon tud állni. A bölcs férfi eltaszította egy faággal, ami a kezében volt. Ekkor a férfi elment Hillél rabbihoz, aki így válaszolt neki: „Ami számodra kellemetlen, ne tedd senkivel szemben. Ez az egész Tóra, minden egyéb magyarázat. Menj hát, és tanuld meg.” Jézus ezt így fogalmazza meg: „Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük, mert ezt tanítja a törvény és a próféták.” (Mt 7,12).

Jézus gyakran vitázott a farizeusokkal és írástudókkal. A farizeusok nem egyszer vádolták Jézust azzal, hogy a tisztasági törvényeket, a

szombatra vonatkozó előírásokat nem tartja be. Jézus a farizeusok képmutatását kifogásolta, véleménye szerint tanításuk és az, ahogyan cselekedtek, nem volt összhangban egymással. Az írástudók kérdéseikkel igyekeztek megkísérteni, törbe csalni, megkérdőjelezni tanításait.

A Márk evangéliuma 12. részében ezt olvashatjuk: „Ekkor odament az egyik írástudó, aki hallotta őket vitázni, és mivel tudta, hogy Jézus jól felelt nekik, megkérdezte tőle: Melyik a legfőbb az összes parancsolat közül? Jézus így válaszolt: A legfőbb ez: »Halld meg, Izráel: Az Úr a mi Istenünk, egyedül az Úr!« és »Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből!« A második ez: »Szeresd felebarátodat, mint magadat!« Nincsen más, ezeknél nagyobb parancsolat.” (Mk 12,28–31).

A nagy parancsolatra vonatkozó rész Máté és Lukács evangéliumában is megtalálható. Máté úgy írja le, hogy a törvénytudó kísértetni akarta Jézust, ezért fogalmazta meg a legfőbb parancsolatra vonatkozó kérdését. Lukács evangéliumában a törvénytudó azt kérdezi Jézustól, mit kell tennie, hogy elnyerje az örök életet, majd megkérdezi, ki a felebarát. Jézus az irgalmas szamaritanus példázatát mondja el válaszként.

Márk evangéliumában az írástudó, aki a törvény ismeretében és értelmezésében szakértő volt, megkérdezi Jézustól, hogy melyik a legfontosabb az összes parancsolat közül. A kérdés megfogalmazásából érződik, hogy az írástudó sokkal inkább arra kíváncsi, hogy Jézus tanításában melyik parancsolat számít elsőnek. Jézus a válaszában két ószövetségi törvényt idéz, amelyek eredetileg egymástól különálló gondolatok voltak.

Jézus szerint a legfőbb parancsolat ez: „Halld meg, Izráel: Az Úr a mi Istenünk, egyedül az Úr!”, és „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből!” Mózes ötödik könyvében olvasható ez a parancsolat, ami a zsidó ember számára nagy

jelentőséggel bírt. Ebben a gondolatban kifejezésre jut a zsidóság hitvallása, az egy Istenben való hit. Az egyistenhit megvallásán túl azt is meghatározza, hogy az ember miként viszonyuljon Istenhez.

A zsidó gondolkodásban a szív a vágyak, érzelmek és a lelkiismeret központja, ahonnan minden megnyilvánulás kiindul.

A lélek az ember egész lényére, életének teljes valóságára utal. Az elme a gondolkodás képességét és a konkrét gondolatokat is jelenti, ez jelzi, hogy az embernek teljes értelmi képességét is használnia kell az Isten iránti szeretete kifejezésére.

Az erő a cselekvést, az akaratot jelképezi. Istent szeretni teljes erőből azt jelenti, hogy nem csak szavakban, hanem tettekben is megmutatkozik az Isten iránti szeretet. Jézus életének középpontjában Isten és az Isten iránti szeretet állt, ez az alapja a felebarát iránti szeretetnek is.

A felebarát szeretetére vonatkozóan Jézus Mózes harmadik könyvéből idéz, ahol több rendelkezés is elhangzik a felebaráttal szemben tanúsított viselkedésre vonatkozóan: ne törj felebarátod életére, ne gyűlöld szívedben atyádfiát, ne légy bosszúálló, se haragtartó a népedhez tartozókkal szemben. A felebarát eredetileg a közeli, szomszédos embert jelentette.

A Mózes könyvéből idézett részből is kitűnik, hogy a felebarát a hittestvért, honfitársat jelöli, és a „mint magadat” kifejezést úgy értelmezték, hogy amit magának nem szeretne az ember, azt ne tegye a másik emberrel sem. Ugyanakkor a kifejezésnek egy másik értelmezése is ismert volt, eszerint ez a parancsolat így hangzana: „Szeresd felebarátodat, mert ő is olyan, mint te magad.” Eszerint az értelmezés szerint az ember felebarátjával való kapcsolatát annak kell meghatároznia, hogy a jó és a rossz tulajdonságokban is azonos vele.

Jézus a felebarát szeretetének értelmezésében új dimenziót nyitott meg, a határtalan szeretetet hirdette. Jézus lebontja a korlátokat, a felebaráti szeretet nemcsak a zsidó közösség tagjaira vonatkozik, hanem minden emberre, függetlenül etnikai hovatartozástól vagy vallási meggyőződéstől, s azt tanítja, hogy az ellenséget is szeresse az ember. Jézus a személyválogatás nélküli emberszereteten jelöli meg a helyes magatartás lényegét, s az ember figyelmét arra irányítja, hogy ne azt kérdezze, mit kell kötelességből megtennie, hanem azt keresse, hogy mi az a legtöbb, amit megtehet.

Jézus az írástudó kérdésére válaszolva két ószövetségi parancsolatot kapcsol össze, amely így a korábbi értelmezést messze meghaladó többletet tud felmutatni. Jelzi azt, hogy az Isten iránti szeretet és a felebarát iránti szeretet szorosan összetartozik, nem lehet megkerülni, csak az egyiket teljesíteni. Hangsúlyozza azt is, hogy a szeretet nem pusztán érzelem, hanem cselekvés is, ami a segítségben, támogatásban, irgalomban, elfogadásban mutatkozik meg.

Kétezer évvel ezelőtt Jézus a legfőbb törvényt a szeretet kettős parancsolatában fogalmazta meg. Feltehetjük a kérdést, hogy ma mennyire érvényes a jézusi tanítás, mennyire szükséges Istent és a felebarátot, mint önmagunkat szeretni? Jézus tanítása számunkra út, igazság és élet, az Isten- és emberszeretet törvényének megélése a mindennapokban elengedhetetlen. Minden korban időszerű és szükséges, hogy a szeretet indítson cselekvésre, egymás elfogadására, támogatására, segítségére.

Az Unitárius Közlöny 2020. augusztusi számában jelent meg Ütő László tollából nagyapjáról, Ütő Lajos unitárius lelkészről (1885–1977), „az aranyhajú papról” szóló megemlékezés. A neves előd Tordán, Küküllődombón és Székelykeresztúron végezte szolgálatát, keresztúri szolgálatának idején esperesként 41 egyház-község gondját viselte lelkén. Lelkeszi szolgálatában édesapja nyomdokaiban járt, hiszen az idősebb Ütő Lajos (1834–1926) is Küküllődombón végezte unitárius papként szolgálatát.

E havi történelmi rovatunkban azonban nem a lelkészek élettörténete és szolgálata kerül nagyító alá, hanem az idősebb Ütő Lajos felesége, a fiatalabb Ütő Lajos édesanyja. Hévízi L. Tóth Anna 1840-ben született Abrudbányán. Kilencévesen átélte, és csodálatos módon túlélte az 1849. május 6-i abrudbányai pogromot. Szemtanúja volt, ahogyan a betörő román fegyveresek meggyilkolták szüleit, testvérét és a városlakók közül még sokakat, akik között békés és biztonságos környezetben nevelkedett mindaddig. A véres eseményekről nemcsak hideg történelmi beszámolók szólnak. Hévízi L. Tóth Anna időskorában felelevenítette és leírta a drámai történeteket, a kavargó érzelmeket és rettenetet, amelyek a gyermeki lélekben háborogtak. A visszaemlékezés a család értékes kincsként, családtörténeti ereklyeként megőrizte.

Hévízi L. Tóth Anna emlékezései

„A vízből húztam ki”

SZABÓ ELŐD

*„Mind azt
suttogták,
csak én ne
féljek.”*

„Születtem 1840-ben Abrudbányán. Mikor kétéves voltam, Apám meghalt. Anyám elmaradt négy leánnyal. Férjhez ment egy fiatal tordai ügyvédhez” – kezdi az események bevezetőjében az emlékező.

A testvérek közötti torzsalkodások eltörpültek akkor, amikor a környéken terjedni kezdett a hír, „hogyan jönnek az oláhok és megölnék”. Kezdetben a szülőknek hihetetlennek tündek ezek a félelmek, ezért „mind azt suttogták, csak én ne féljek”. Aztán megérkeztek a városba a menekültek, akik saját szemükkel látták, bőrükön tapasztalták a kegyetlenségeket: „De jöttek a megmenekültek Abrudbányára. Megszálltak, és hamar jöttek a Zalanyakiak, mert azt is felgyűj-

tották, és sokukat megölték. Ekkor már nyíltan mondta apám anyámnak, vegyen nekem csizmát és legyen jó öltönyöm, ha futni kell.” Fokozatosan közeledett a rémálom, de mire az abrudbányaiak menekülőre fogták volna a dolgot, már késő volt: „Be is következett, egy este az egész város szekerekkel, ki hogy tudott, menekült. A városban sötét volt, mentünk mi is, de csak az utcán voltunk, mert bizonyosan nem lehetett tovább menni, visszavertek az oláhok.”

Akkor tetőződött a borzalom, amikor Anna szüleiivel visszaért otthonukhoz: „...beütötték az ablakokat, összetörték mindent. Anyámat és barátnéját puska agyával leütötték. Rálöttek. A barátnéja anyám vérében megmaradt – azután még találkoztam vele Tordán [...] nagyobbik testvéremet egy oláh melybe szúrta a lándzsával.”

A kétségbeesett menekülés közben belezuhant vagy belelőkték a patakba, mely sodorta magával, s mikor a part közelébe ért, ott egy betörő fegyveres lándzsával a fejére vágott. „Hogy vitt tovább a víz, nem tudom, csak elvitt egy helyre, ott meglátott egy oláhné, kiáltott az oláhoknak, hogy vegyenek ki [...] engemet kifogtak, bevitték a kis rossz házba [...], bedugtak egy magas ágy alá [...] Mindent elvittek onnan, csak a sok oláhné volt ott. Egyik meg akart fésülni de nem tudott, mert fájt a fejem, akkor látták, hogy meg volt vágva. Az oláhnék nem voltak oláhnék,

Hévízi L. Tóth Anna unitárius papné
öregkorában | Fotó: Ütő László
tulajdona

hanem onnan a szomszédból a doktor kisasszonyok voltak felöltözve oláhnéknak.”

Az életét megmentő család egy tehetősebb román házaspárnak adta át a gyermeket: „Volt nekik éppen akkora lányuk, mint én, meghalt, engemet azért fogadtak fel, hogy legyek az övék.”

Átmenetileg egy ortodox papi lakon húzták meg magukat, ahol az egyik pap többször is kísérletet tett, hogy ott marasztalja Annát: „[...] azt mondta a pap, hogy maradjak ott. Nekem adja mind, amennyi báránya van, mert amíg ott voltam, a bárányokat őriztem a kisöcsémme.” Itt nem a vér szerinti testvérről utal az emlékező, hanem a román család kisfiáról van szó.

Előbb a pap, majd egy másik román ember, akinél megszálltak, erőszakkal is megpróbálták maguknál tartani a lányt, de a befogadó apa katonai segítséggel mindkétszer visszavette.

A román család otthona is komoly károkat szenvedett: „Hazaérve láttuk, hogy a falu össze van rombolva. A mi házunkban ablakok, ajtók kiszedve, minden össze volt rombolva.” Anna egy évet töltött a román családnál, amíg a Tordán élő rokonok tudomására jutott, hogy él. Nem mertek Tordáról az Aranyos völgyén felmenni, mert magyarként még nem volt biztonságos, ezért a 14-15 éves testvért küldték, hogy hozza haza a túlélő rokont. Nem volt könnyű eredményt elérni: „A szegény testvérem elment a hivatalhoz, előadta, hogy miért jött, de engem nem adnak ki. [...] Ott meghatározták, hogy a testvérem adjon 10 aranyat (tartásért). Úgy nagy bajjal beleegyeztek.”

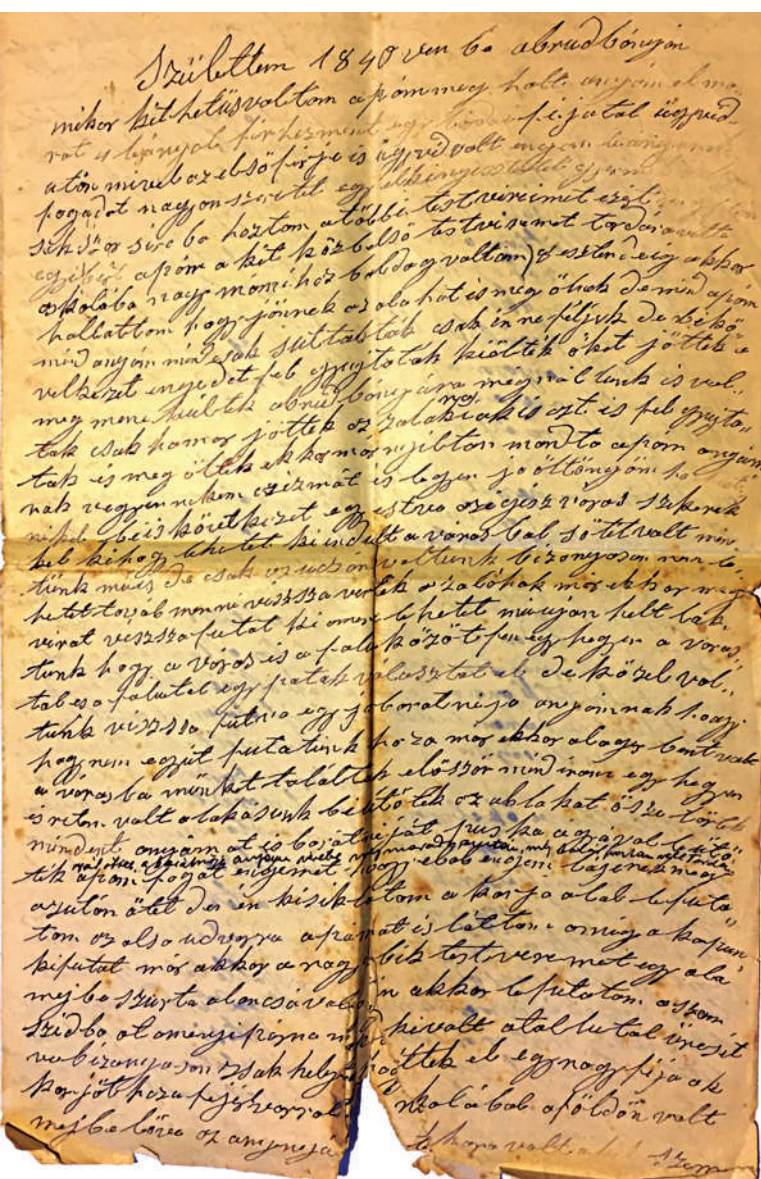
Mielőtt elment volna Abrudbányáról, részt vett kisöccsének temetésén, melynek történéseit részletesen leírja. Nevelőapjának édesanyja reménykedve várta Tordán, hogy az apáról híreket hoz: „Szegény öreg nagymámi várt, hogy tudjon valamit apámról. Mit sem tudtam róla mondani.”

Tordán nehezen indult az iskolai élet, mert az eltelt egy év alatt felejtteni kezdte a magyar nyelvet: „Szegény nagymámi elküldött Béluskához, vegyék 2 krajcáros faolajat. Én, mint mentem, magamba mind mondtam »ulei« – olaj, »lemn« – fa, tehát kérek olajfát. Szegény kereskedőnek kihullott a könny a szeméből. Esténként kiültünk a kapuba kis barátnéimmal, jöttek haza a csordából a bivalyok. Mondom, né, jönnek a »bivo-

li»-k, azok nem bivolítak, hanem bivalyok. Így rendre, rendre belejöttem a magyar nyelvbe.”

„Nagylány lettem, a testvérem férjhez ment egy áldott emberhez. Magukhoz vettek, férjhez adtak” – ír a további fejleményekről Anna.

Megemlékezését pedig a következő szavakkal zárja: „Benedek szerint minden falusi papnak kell hogy legyen három leánya. Nekünk nem három, hanem öt leányunk és öt fiunk volt, a sors soknak találta, elvett belőle. Négyük megmaradt, három leányunk és egy fiunk, hogy legyen, ki gondunkat viseljék utolsó napjainkba.” Aláírás: „Egy öreg unitárius papné.”

A kézirat első lapja | Ütő László tulajdona

Férje mellett végzett hűséges szolgálattal teljes élete 1929. december 13-án ért véget Dicső-szentmártonban.

Története, visszaemlékezésének elkerülhetetlen nyersessége első olvasásra megragadott. Arra gondoltam, hogy milyen kevés alkalom volt az iskolai történelemórák idején olvasni, hallani azokról, akik egyszerű polgárokként, a sok millió közül névtelen egyként éltek meg a történelem viharait. Minden családban fontos emlékezni azokra, akik hősként vagy áldozatként el kellett viseljék a legborzalmasabb időköt, s életük megcsönkült vagy odaveszett a sok tervvel, álommal, reménnyel együtt. A történelem hétköznapi szereplőinek, áldozatainak sorsa ezerszínű, mégis tragikum szempontjából ugyanaz, s átível nemzetiségi és társadalmi elválasztó falakon keresztül.

Októberben az emberért imádkoztunk. Milyen sokszor megfélekedezünk a történelem tanulmányozása közben a történelem sodrásában vergődő emberről, aki úgy sodródik, mint a kis Anna a patak vizében: nem tudja, hogy min múlik, hogy a partról lándzsával csapják meg, vagy életüket kockáztatva idegenek halásszák ki, hogy megmentse.

Novemberben Pál apostol szavaival imádkozunk: „Hiszen kegyelemből van üdvösségetek hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka.” (Ef 2,8) Isten ajándéka az élet, és az élet megmaradása. Mózes a vízből húzták ki Isten akarata szerint, mert Istennek terve volt vele. Egyházi közösségünk szemszögéből is Isten akarata lehetett, hogy a mi Nilusunkból kiemelték a gyermekeket, aki az építő Ütő Lajos pap hitvese, az aranyházú Ütő Lajos pap édesanyja lett.

A visszaemlékezés teljes szövegét a Székelyföld kulturális folyóirat 2023. évi XXVII. évfolyamának 5. számában Ütő László Száz év az erdélyi magyar történelmi Unitárius Egyház szolgálatában címmel megjelent írásában találják, a mellékelt QR-kódot telefonnal beolvassva.

Hálás vagyok Ütő László tanár úrnak támogatásért, és azért a szüntelen lelkesedésért, mellyel az összefonódó családi és egyháztörténeti szálat bogozgatja.

„...a személyiségünk által is dolgozunk”

Szeptember elejétől egyházunk két gyakorló segédlelkésszel gazdagodott Lőrinczi Eszter és Nagy Norbert személyében. Lőrinczi Eszter a Zsil-völgyi Unitárius Társegyházközségben, Nagy Norbert a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközségben teljesít szolgálatot. Lőrinczi Esztert lelkészségről, elhívásról, tervekről Fancsal-Barothi Brigitta kérdezte.

Alig néhány hete, hogy Zsil-völgyi gyakorló segédlelkésként emlegetünk téged. Mik az első benyomásaid?

Nagyon sokat mondogattam és mondogatom önmegnyugtatóként, válaszként sok mindenre, hogy kialakul. Viszont úgy érzem, hogy itt tényleg minden kialakul. Amitől félttem, az nem valóságos, amit szerettem volna, azt megtaláltam, amihez kicsi vagyok, abban kapok segítséget, minden kialakul, a Gondviselő és az emberek úgy rendezik, hogy kialakuljon.

Kanyarodjunk vissza a kezdetekhez: mi volt számodra a legfontosabb, mielőtt teológiai hallgató lettél?

Erre nagyon sok válasz van, a reális Eszter, a csenedesebb, az érzékenyebb, szétszórtabb, vakmerőbb Eszter, egy többnyire sci-fi könyveket olvasó Eszter. Nem mondhatnám, hogy ezek az Eszterek már nincsenek, talán legtöbbet az irodalmi ízlésem változott, másban meg jó esetben fejlődtem. A reális képességeimet azonban nagyon elhanyagoltam az évek során.

A lelkészi közösségben sokan vallják, Isten hívta el őket. Meséj erről, a te életedben ez hogyan történt, mikor született meg az elhatározás, hogy a lelkészi pályát választod?

Sok dilemma után egy vonatúton döntöttem el végleg, amikor Kolozsvárról Keresztúrra tartottam és nagynénémrel beszéltem telefonon. Érdeklődött a pályaválasztási elképzeléseim felől, én meg felsoroltam a pszichológiát, a bölcsészkart, illetve a teológiát. És az az ember, akinek a legjobban tartottam a véleményétől,

és akit soha életemben nem láttam sírni, azt mondta meghatódva: „tata az égből mosolyogva tapsol”. Hazaérve első dolgom volt megkeresni nagytatám egyik Bibliáját és kijelölni a felvételre kért részeket.

Mire tanítottak meg az egyetemi évek mellett, hogy a lelkészi oklevél elnyeréséhez szükséges ismereteket elsajátíthattad?

Minden, amit tanított a teológiai intézet, szándékosan vagy szándékan kívül, hiszem, hogy a lelkésszé válásunkat szolgálja, az emberekkel való munka szépségeitől és nehézségeitől, az önmagunkon való felülkerekedésen át az illemig és öltözködésig.

Sokan a legszebb hivatásnak tartják a lelkészséget, neked mi a szép benne?

Eddig is úgy gondoltam, de friss Zsil-völgyi lelkészként még jobban megerősödtem benne: a lelkészség tulajdonképpen olyan hivatás, amelyben rengeteg más minden összeér. A szociális munka, pedagógia, pszichológia, szociológia, irodalom mellett itt még azt is látom, ahogyan a magyar öntudat megtartására tett igyekvés irányt szab mindennek. Talán a legszebb az, ahogyan a felsoroltak közelednek egymáshoz, ahogyan együttműködnek, én pedig azokon a területeken bontakozhatok ki tovább, amelyek hozzám a legközelebb állnak, így állhatok Isten és emberek szolgálatára.

Napjainkban nem divatos a fiatalok körében a lelkészi pályát választani, miért ajánlanád mégis a pályaválasztás előtt álló fiataloknak a lelkészséget?

Talán éppen azért, amit az előbbi kérdésre válaszoltam. Minden, az emberekkel való munkának van áldása és nehézsége, a lelkészségben pedig ezt a munkát úgy lehet alakítani, hogy az testhez és lélekhez álló legyen.

Mit tartasz a legnagyobb kihívásnak napjainkban a lelkészségben?

Az önmagunkon és önmagunkkal való munka a legnehezebb, ezt már teológiai hallgatóként is így láttam, most is így gondolom. Mivel pedig mi a személyiségünkkel, személyiségünk által is dolgozunk, hiszem, hogy ez az egyik legfontosabb is.

Hol látod magad tíz év múlva?

Egyik feladatomnak most – főleg így, alig két hét gyakorló segédlelkészség után – azt látom, hogy próbáljak meg a jelenben lenni, azon dolgozni, ami most történik. Viszont mindenképp szeretnék tanulni, szeretném fejleszteni magam, és nagyon szeretnék tíz év múlva is kíváncsian, tudásra szomjasan és új dolgok megismerésére készen tekinteni szét magam körül.

Melyik az a bibliai idézet, amely meghatározza a lelkészséget?

A teológiai tanulmányaim utolsó hónapjait és a gyakorló segédlelkészség első heteit is egy Ézsaiás könyvből származó isteni biztatás határozta meg: „Bizony, a ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim – így szól az Úr. Mert amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak utaim a ti utaitoknál, és gondolataim a ti gondolataitoknál. Mert ahogyan az eső és a hó lehull az égből, és nem tér oda vissza, hanem megöntözi a földet, termővé és gyümölcsözővé teszi; magot ad a magvetőnek és kenyeret az éhezőnek, ilyen lesz az én ígém is, amely számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghezviszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.” (Ézs 55,8–11)

Kik azok az unitáriusok? II.

BÁLINT RÓBERT ZOLTÁN
KISS DÉNES

Az *Unitárius Közlöny* októberi lapszámában a Romániában élő unitárius népesség főbb ismérveinek ismertetésére vállalkoztunk a 2021. évi népszámlálási adatok alapján. Első cikkünkben az unitáriusok számára és etnikai összetételére vonatkozó adatokat ismertettük. Ezúttal a területi és településtípus szerinti elrendeződése alapján mutatjuk be az unitárius népességet.

Hol élnek az unitáriusok?

Az unitárius közösség földrajzi megoszlását vizsgálva kiderül, hogy a hívők túlnyomó többsége, 98,38%-a, vagyis 47 218 fő a történelmi Erdély területén él. Az unitáriusok nemzetiségi összetételét és a felekezet történelmét tekintve ez nem számít meglepetésnek.

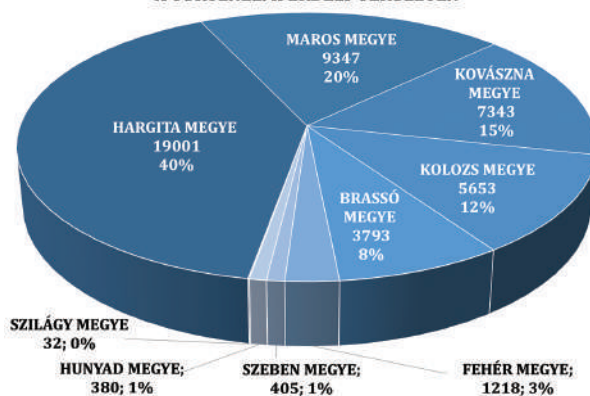
Az unitáriusok földrajzi megoszlása azonban a történelmi Erdély területén belül is egyenlőtlen, markánsan kirajzolódik egy területi koncentráció: unitáriusok főként a székelyföldi – Hargita, Maros és Kovászna – megyékben találhatók. Ezek közül is kiemelkedik Hargita megye, amely a megszámlált 19 001 unitárius lélekkel a teljes unitárius lakosság 39,59%-át foglalja magában. Ezen megye területén található két középszintű egyházi közigazgatási egység, azaz a székelyudvarhelyi és székelykeresztúri egyházkörök gyü-

lekezeteinek túlnyomó többsége. (Megjegyezzük, hogy az egyházi közigazgatási egységek kialakítása teljesen független az állami közigazgatási egységektől, így az átfedések csupán esetlegesek, és ennek megfelelően kezelendők. Például Homoródjánosfalva és Homoróddaróc a székelyudvarhelyi egyházkörhöz tartozik, de Brassó megyében található.) Ezt követi a marosi és küküllői egyházkör gyülekezeteinek zömét magában foglaló Maros megye, ahol az unitáriusok 19,47%-a (9347 személy) él. Kovászna megyében található az unitáriusok 15,3%-a (7343 személy). Egyházi közigazgatási szempontból itt él a háromszék-felsőfehéri egyházkör gyülekezeteinek jelentős része. (A többi rész Brassó és Szeben megyében található.)

Az unitarizmus történelmi bölcsőjét képező Kolozs megyei településeken az unitáriusok 11,7%-a (5653 személy) él, Brassó megyében 7,9%-a (3793 személy), Fehér megyében pedig 2,5%-a (1218 személy). A fennmaradó rész Szeben (405 személy), Hunyad (380 személy), Beszterce-Naszód (46 személy) és Szilággy (32 személy) megye településein található.

A partiumi megyékben (Szatmár, Bihar) 344, a bánási megyékben (Arad, Temes, Krassó-Szörény) 183, Máramarosban 48 unitáriust számoltak össze. Ez az unitárius populáció 1,19%-át adja. A Regátban élő unitáriusok száma nem éri el a 200-at (0,41%), melyből 68 személy Bukarestben és 14 Ilfov megyében található.

AZ UNITÁRIUS NÉPSSÉG MEGYÉNKÉNTI MEGOSZLÁSA
A TÖRTÉNELMI ERDÉLY TERÜLETÉN

Urbánus vagy rurális?

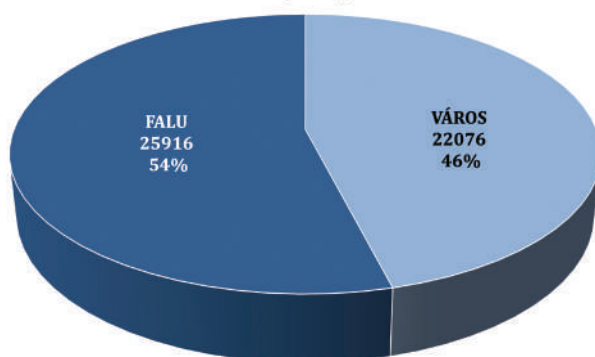
A 2021. évi népszámlálás adatai szerint az unitárius népesség 54%-a falun, 46%-a városon élt. Ez az arány eltér az országos átlagtól, melynek megoszlása 47,8–52,2% az urbánus populáció javára.

A jelentős népességű unitárius megyékben a falu irányába dől a mérleg. Hargita megyében az unitáriusok 40%-a él városon, 60%-a falun. A városon élő unitáriusok több mint 90%-a két városban, Székelyudvarhelyen (3943, 20,75%) és Székelykeresztúron (2746, 14,5%) tömörül. A fennmaradó részt a 20. század második felének iparosítási és urbanizációs folyamatai következtében létrejött – Csíkszereda (662), Szentegyháza (232), Gyergyószentmiklós (105), Balánbánya (14) és Tusnádfürdő (13) – unitárius közösségei alkotják. Ezen megyében a rurális népesség a Kis- és Nagy-Homoród menti falvakban, a Székelyudvarhely és Csíkszereda környéki falvakban, a Nyíkö és Gagy menti, Nagy-Küküllő menti, illetve a sóvidéki unitárius településeken él.

Maros megyében az unitárius lakosság 46%-a él városon: Marosvásárhely (2376), Segesvár (600), Dicsőszentmárton (493), Erdőszentgyörgy (382), Nyárádszereda (256), Szováta (145) településeken. A falun élő unitáriusok a Nyárád, a Kis-Küküllő mentén Marosvásárhely, Nyárádszereda és Dicsőszentmárton vonzáskörzetében találhatók.

A Fehér megyei unitáriusok 18%-a él városon. Ezek jelentős része – 165 személy – Nagyenyeden. A fennmaradó, falun lakó részt Torockó és Torockószentgyörgy (710), valamint Bethlenszentmiklós (258) unitáriusai adják.

AZ UNITÁRIUS NÉPESÉG LAKÓHELY SZERINTI MEGOSZLÁSA (2021)

Kovászna megyében 52–48% az arány a városon élő unitáriusok javára. Ez azonban a közigazgatási besorolás következménye: a közigazgatásilag jelenleg Baróthoz tartozó Felsőrákos közel 600 lelket számláló közössége az urbánus populációnál jelenik meg a népszámlálási adatokban. A 2617 sepsiszentgyörgyi, 92 kézdivásárhelyi, 53 kovásznai és a felsőrákosiak híján kb. 400 lelket számláló baróti unitáriusok részaránya alul maradna a megye falvaiban élőkével szemben. A falvakon élő unitáriusok zöme az egykori Sepsiszek és Erdővidék településein található.

Némileg árnyalja a fenti állítást a Brassó megyei unitáriusok helyzete, akik esetében a Brassó, Kőhalom, Szecsele, Fogaras, Feketehalom és Vidombák városokba költözött lakosság mellett hagyományos, történelmi környezetükben élnek Olthévíz, Ürmös, Alsórákos, Kaca, Homoródjánosfalva, Homoróddaróc unitáriusai. A falun élők aránya 53%-ot tesz ki.

Kolozs megyében egyenlően oszlik meg a városon és falun élő unitáriusok aránya. Kolozsvárt 2149 unitáriusával Torda követi, ahol 614 unitáriust számláltak. A falun élő unitáriusok jelentős része Aranyosszéken, a Torda és Kolozsvár közti területen, valamint a két mezőség széli faluban, Kolozson és Magyarszováton található.

A bánsági, partiumi és a dél-erdélyi megyékben lakó unitáriusok túlnyomó részt városokban élnek. Temesvár, Arad, Nagyvárad, Szatmárnémeti, Déva, a Zsil-völgye városai, Nagyszeben és Fogaras unitáriusai főként az iparosodás nyújtotta munkahely-lehetőségek következtében kerültek ezekre a vidékekre.

Összességében elmondható, hogy az unitárius közösség túlnyomó része Erdélyben él, ami jól tükrözi a felekezet történelmi gyökereit és kulturális kötődését. Az Erdélyen belüli eloszlásuk azonban nem egyenletes: a legtöbb unitárius a székelyföldi Hargita, Maros és Kovászna megyékben található. Erdélyen kívül jóval kisebb arányban vannak jelen: Partiumban, Bánságban és a Regátban csak kisebb közösségek találhatók, így a felekezet közösségi hitéletének és hagyományainak megőrzését elsősorban az erdélyi rész tartja fent.

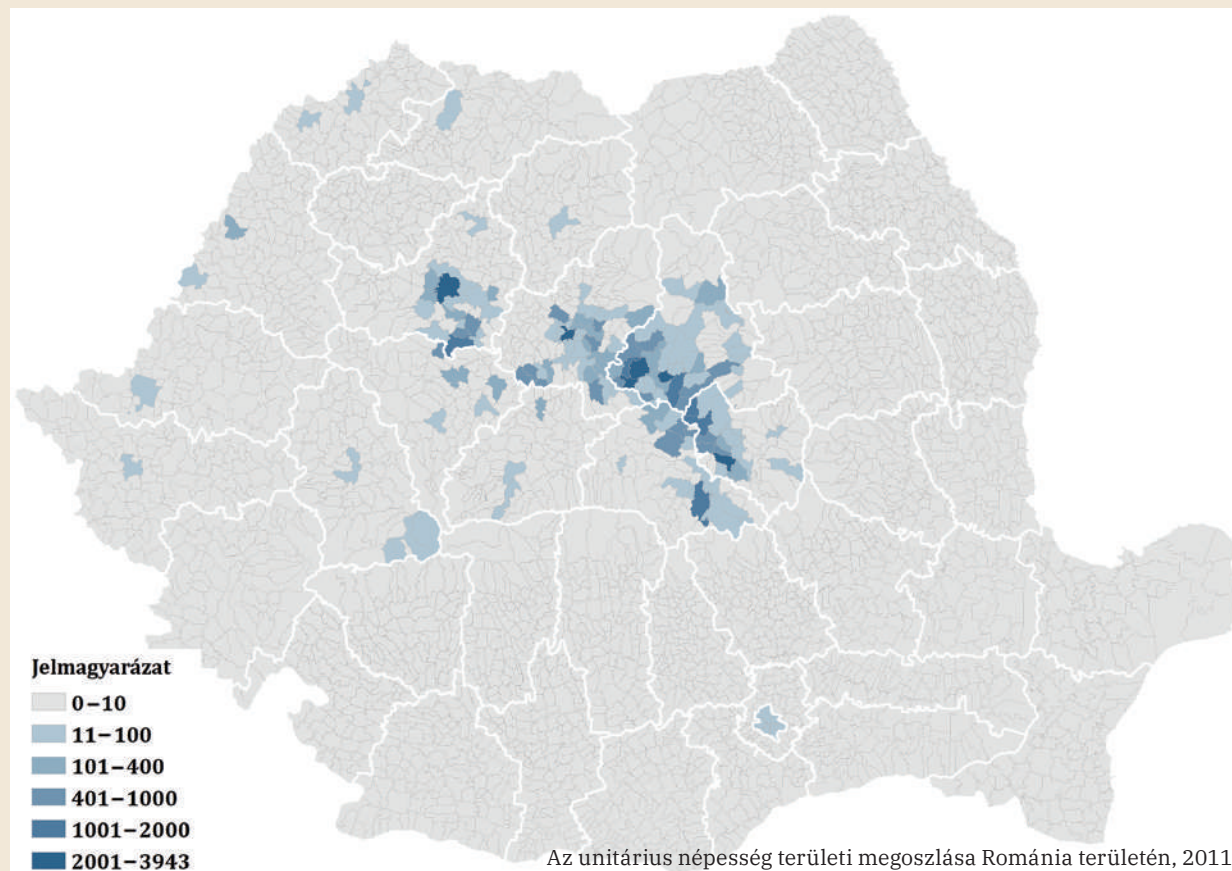
Az unitárius népesség az országos átlagtól eltérően leginkább falun él. Ugyanakkor a falusiak

és városiak aránya az unitárius népességben nem tér el lényegesen a romániai magyar népesség két településtípus közti eloszlásától: a romániai magyarok 46,9%-a városon, 53,1%-a falun él. A vidékiek még ehhez képest is kissé magasabb aránya pedig annak tulajdonítható, hogy a népesség az országos szinten rurálisabb régióknak számító Székelyföldön koncentráló-

dik. Hargita megyében 60%, Maros megyében 54%, Kovászna megyében kb. 55%. Brassó megyében 53%, Fehér megyében 83% él falun. Kolozs megyében egyenlő arányban oszlik meg településtípusok szerint. Ezzel szemben a bányási, partiumi és délnyugat-erdélyi és regáti megyékben az unitáriusok többnyire városokban élnek.

AZ UNITÁRIUS NÉPESÉG MEGYÉNKÉNTI MEGOSZLÁSA ROMÁNIÁBAN		
Megye	Unitáriusok száma	Unitáriusok aránya (%)
Hargita	19 001	39,59
Maros	9 347	19,47
Kovászna	7 343	15,30
Kolozs	5 653	11,77
Brassó	3 793	7,90
Fehér	1 218	2,53
Szeben	405	0,84
Hunyad	380	0,79

Bihar	224	0,46
Szatmár	120	0,25
Temes	104	0,21
Arad	74	0,15
Máramaros	48	0,10
Beszterce-Naszód	46	0,09
Szilágy	32	0,06
Krassó-Szörény	5	0,01
Regát	199	0,41
ÖSSZESEN	47 992	100

Beszélgetés hitről és vallásról Szávai Gézával

A gondolat tágassága

A Déry Tibor-díjas író, műfordító, esszéíró középiskolai tanulmányait Székelykeresztúron végezte. 1973-ban a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen magyar–francia szakos középiskolai tanári diplomát szerzett. Székelyföldi iskolákban tanított, majd újságíró, szerkesztő lett. 1979 és 1988 között Bukarestben gondozta A Hét című lapot. 1988 óta Budapesten él, ahol 1994-ben megalapította a PONT Kiadót. Legismertebb műve a Székely Jeruzsálem címmel megjelent esszéregény. Az interjút Koncz Attila készítette.

Egy író esetében a két legalapvetőbb kérdés, hogy honnan meríti az ötleteket, illetve milyen módszerrel dolgozza fel az összegyűjtött anyagot.

Nekem nincs egyetlen, jellemző alkotói módszerem. Ezen mindenki csodálkozik, talán olykor még magam is. Tizenhárom éves korom óta akkora szuflával állok a világhoz és annak írásba foglalásához, hogy az nem lehet egysíkú. Egy számomra fontos példával élve: bár a Biblia egyetlen nagy könyv, de azt sem egyvalaki írta. Valahogy így vagyok ezzel én is. Saját személyemben nem válhatok több emberré, nem tudok megélni több évszázadot, pedig nem ártana. Azt a képességet viszont megszerezheti bárki, hogy a céljainak megfelelő formát, módszert, stílust megtalálja, én pedig minden könyvemben másféleképpen vagyok író.

Miből érzel rá, hogy adott esetben éppen mire van szükség?

Nagyon személyes példával szeretnék erre válaszolni. Van egy könyvem, a *Székely Jeruzsálem*, amely alcíme szerint esszéregény az identitásról. Nagyívű, évszázadokat felölelő munka, amely több idegen nyelven is megjelent, engem pedig megpróbáltak szinte szoborszerűen mellé állítani. Amikor aztán megírtam az *Aletta bárkája* című regényt, mindenkit megleptem vele, még a saját feleségemet is.

Nagyon furcsa volt ezt megélni, mert úgy éreztem, mintha rossz fát tettem volna a tűzre. A szegedi egyetem híres irodalomtörténésze, Ilia Mihály professzor például azt mondta: regénynek ugyan regény, de a *Székely Jeruzsálemmel*

megszerezett nimbuszodat biztosan lerombolja. Én viszont épp ellenkezőleg gondoltam, annak logikus folytatásaként tekintettem rá, amiben már az összes rendelkezésemre álló írói eszközt nagy tudatossággal használtam.

| Forrás: Szávai Géza Facebook-oldala

Erősen elgondolkodtam rajta: az első könyvemben lényegében egyetlen mondatot sem lehetett hazudni, nem lehetett benne semmi fikció. Azokkal a kérdésekkel kívántam szembesíteni az olvasót, amelyek a tudatára ébredt ember számára a legelső és legnagyobb próbatételt jelentik: ki vagyok én, ki teremtett engem, mi az életem célja. Az *Alettában* viszont ezt a tartalmi szálát egy teljesen szabadon kezelt, fiktív történetben folytattam, bár pontosan azt írtam to-

vább, ami a *Székely Jeruzsálemben* is foglalkoztatott.

Szeretnék ismét a Bibliára hivatkozni, amely az én felfogásomban igazi „világregény” egyetlen kötetben, és meghatározta a gondolkodásmódomat élethossziglan. Ugyanígy: a *Jeruzsálem* nagyon átgondolt, megrázó, de higgadt logikai viszonyulását sajátos módon árnyalja az elemi vad erők feltolulása az *Aletta bárkájában* – egyikhez az egyik, másikhöz a másik stílus és módszer illet, elemző hozzáállás, illetve átélhető érzelmi viszonyulás.

Személyes életedben és írói munkádban hogyan jelenik meg, illetve kapcsolódik össze a vallásos hit?

A hit mindenkinek az életében ott van, amikor kisgyermek, akár akarja, akár nem. Hiába látunk mifelénk egy időben rengeteg ateistát, szerintem nekik is volt hitelményük gyermekként. Akinek tudata van, annak hite is van. Fogalmi differenciálásra ugyanakkor szükség volna: a hitet nem lehet mindig vallásossággént értelmezni.

Szüleim, nagyszüleim idejében az volt a legrosszabb dolog, amit valakiről mondhattak, hogy nem ismer sem Istent, sem embert. Én például sokkal jobban szeretem a hitélet szót, mint a vallásosságot, utóbbi kevésbé pozitív, mert nem érződik benne a befogadás eleméntáris élménye. Inkább olyan, mint valami kötelesség, ráakódott kövület, aminek manapság kérdéses az érvényessége – úgy vág belénk,

mint éles kavics a lábunkba, ha mezítláb sétálunk rajta.

A hithez azon a rendkívül egyszerű, természetes módon viszonyultam mindig, ahogyan egy gyermek tiszta elméje, amikor öntudatra ébred. Ugyanakkor minden ember egy nagyobb közösség hitének válik részesévé. Fontos, hogy a gyermekünket mi is megkereszteltük, még abban az időben, amikor azt tiltották. Fontosnak éreztük, mert arra gondoltunk, ki tudja, mi lesz velünk....

Az unokánk ma Waldorf-iskolába jár, ahol az a felfogás uralkodik, hogy az ember a megfelelő pillanatban, amikor az elérkezik, maga választja meg a hitét. Én viszont azt gondolom, ez csupán jól hangzó lózung: apaként vagy nagypaként kötelességem, hogy a számomra és a közösségem számára adott hitbe őt beöleljem. Később persze kialakul majd a személyes viszonyulása, hiszen a történelemben is látjuk, hogy mindig volt vita és újítás, de a transzcendenciához való kapcsolódást nekem kell fölajánlani neki, mert abban érezhetjük meg az egységünket: Istennel közösségben én éppen olyan vagyok, mint te.

Írtam erről egyébként egy trilógiát, a *Gyermekvilágot*, ami sokszor megjelent már. Ennek egyik kötete a *Láss csodát* címet viseli, azon belül pedig egy fejezet éppen arról szól, hogy a legelső unokám azon gondolkodik, ki Isten, az emberek pedig hogyan, mi végre lettek.

Mindenki ösztönösen úgy cselekedett volna, ahogyan én: kíváncsi voltam, hogyan reagál Jézus történetére, ezért elmeséltem neki. Hogy megölték, teljesen feldúlta, állandóan azt rajzolta. Amikor aztán készített egy rendkívül mozgalmas, dinamikus rajzot, rákérdeztem, mi az, ő pedig azt válaszolta: Isten – ezt aztán a könyvbe is betettem. Ha az ember hagyja kibontakozni a gyermeket, megélni neki a hit élményét, akkor az szerintem egész életében foglalkoztatni fogja.

Született római katolikusként hogyan kapcsolódasz az unitárius valláshoz?

Van egy latin mondás: Navigare necesse est. Ez magyarul annyit tesz: Hajózni szükséges. Én a Transylvania szóból kreáltam egy latin igét, és

így alakítottam át a bölcsességet: Transylvare necesse est. Azt akartam vele kifejezni, milyen fontos lenne, hogy erdélyi módra tudjunk élni, gondolkodni, hogy ennek szellemében működjön legalább Európa, de akár az egész világ is.

Mi ennek a lényege? Elég, ha csupán a saját élettörténetemet nézem: római katolikusnak kereszteltek meg, mert az édesapám ezt a hitet követte, sőt kántortanítóként kezdte a pályáját. Édesanyám ugyanakkor református volt, bár ez sem egészen biztos, mert lehetséges, hogy a családja eredetileg az unitárius hitet követte, ugyanis a szülei Énlakán éltek, erősen unitári-

us környezetben. Csak később költöztek egy másik, református faluba, Küsmödre, lehet, hogy csak ott lettek reformátussá.

Mi már az ottani templom mellett laktunk, a tanítói házban, így én annak rendje-módja szerint református neveltetést kaptam. Felnőttként viszont újra nagyszüleim vallása, az unitarizmus felé fordultam.

És hogy miért? A hallatlan nyitottsága miatt például, és ugyanakkor a kicsinysége miatt is. Mérföldtávon gondolati és érzelmi teljesítmény van e mögött a kis egyházi közösség mögött, ami engem egyébként bizonyos értelemben mindig bosszantott: sose békültem meg vele, hogy nem terjedt el jobban, mert úgy érzem, a világnak szüksége volna rá.

Fontos lenne ezért erősíteni az unitárius hitnek a világba való beilleszkedését: nem elég csupán kimenni külföldre, és onnan hazahozni az értékeket, hanem szükség volna arra is, hogy mi vigyük el nekik a saját értékeinket. Ennek jegyében született meg egyébként a *Székel Jeruzsálem* francia és román nyelvű fordítása. A gondolat tágassága – számomra ez az unitarizmus. Ha pedig ilyen elementáris hitelményekben részesültem, kötelességem bealkalmazni a világba – ezért írtam és írom a könyveimet. A nyitottságot nem elég magunkban megélni, hanem példaként kell mások elé állítanunk.

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár
Bodor Piroska

telefonszám: 0740 634 723
e-mail: bodor.piroska@unitarius.org

Marosvásárhely
Pavelka Attila

telefonszám: 0723 515 921
e-mail: pavelka.attila@unitarius.org

Sepsiszentgyörgy
Buzogány-Csoma Csilla

telefonszám: 0742 512 574
e-mail: buzoganycsoma.csilla@unitarius.org

Székeludvarhely
Sipos Mónika Rebeka

telefonszám: 0757 345 367
e-mail: sipos.monika@unitarius.org

Mózes László, Bencéd

1995 óta Mózes László a Bencédi Unitárius Egyházközség gondnoka, ahogy itt mondják a megyebíró. Azóta bizony sok víz lefolyt a Szalon patakon, ám Mózes László és családja gyülekezetünk, egyházunk iránt tanúsított ragaszkodása, szeretete állandó.

2006-ban a Bencédi Unitárius Egyházközség nagy lépésre szánta el magát, hiszen évszázados, mondhatni évezredes múltat akart megváltoztatni, mikor kérte önálló egyházközségi státuszát. És ennek a folyamatnak állt élére Mózes László, bízva abban, hogy az egyházközség önállósodását követően is lesz itt élet, lesz Isten és templomot kereső lélek, lesz felnövekedő, szárnyat bontogató ifjúság, lesznek bölcsők fölé hajolók. Tizennyolc éve igen fiatalon érkezünk Bencédbe, és akkor még nem sejtettük, hogy nagycsaládunk lesz a gyülekezet, s a gondnok úrék otthonának ajtója bármikor nyitva áll előttünk! Fiatalos lendülettel egy ifjú gyülekezetben, egy immár igen tapasztalt gondnokkal elkezdtük a munkát. Számtalan nagy ünnep, falutalálkozók, testvérgyülekezeti találkozások, színdarabok tanulása, egyházközségi kórus, templomaink (Alsó- és Felsőbencédben), épületeink javítása, lelkészi lakás vásárlása, korszerűsítése, közmunkák, kultúracsűr megszületése, rendszeres, évente ismétlődő családlátogatások, és még sokáig sorolhatnám, mindezekben ott dobog Mózes László szíve. És Mózes László övének a szíve. A templomból betegségek idején maradt távol, minden vasárnap és minden ünnepen családjával együtt jelen vannak az istentiszteleten. Kisunokái pár hónapos koruktól templomunk rendszeres látogatói, akik az első istentiszteleti alkalmakon riválisaim voltak a figyelemfelkeltésben és a beszéd gyakorlásában. Ilyenkor tata a bajusza alól rájuk nevetett vagy épp összeszedte a szemöldökét, hogy a templomban bizony csendben kell maradni. Mára már csend van, csak néha édesanya-mama padjából, az édesapa-tata padba kíváncznak a legkisebbek. Nagy öröm számára, hogy gyermekei is itthon, illetve a közelben élnek, mint ahogy az is, hogy egyháza iránti ragaszkodása, szeretete tovább él leányai és azok családjai, immáron kisunokái szívében is! Hadd áruljam el, hogy az idei kórustalálkozó legkisebb résztvevője a gondnok úr hároméves kisunokája volt, aki a

próbák után otthon boldogan énekelte: „Hiszem, hogy én is jó magyar vagyok!”

A gondnok úr egyházközsége sokéves főtanácsi, zsinati képviselte által egyetemes unitárius egyházunkat szolgálja. A következő nemzedékek unitáriusainak azt üzeni: „Érdemes elkötelezettnek lenni, és tartsák meg unitárius hitüket, mivel az unitárius vallás a maga üzenetével a jézusi tanításra alapszik!” Az unitárius ember hivatását így fogalmazza meg: „Ismerni, gyakorolni, megélni azt, amit az unitárius vallás tanít. Mert sok mindenben tudunk elkötelezettek lenni, de szerintem semmi sem ad annyit, mint a vallásunk!”

Számos egyházközségi megvalósítás, álom, terv kérte a gondnok úr hitét, ragaszkodását, kitartását, munkáját, idejét, és ő adta szívesen, örömmel mindazt, amivel szolgálhatta gyülekezetét, mert tudta, hogy ez jó, tudta, hogy egy kicsit jobb lesz így ez az Isten által gyönyörűre formált világ, és benne az ember. Tudom, hogy amikor visszanéz a közel harmincéves gondnoki szolgálatára, akkor boldog és hálás, hogy közösség-ápoló szeretetében egy megfiatalodott, templomlátogató, istenkereső, öntudatos gyülekezet érlelődött és érlelődik nap mint nap. És tudom, hogy boldog, mikor övéire néz, mikor kisunokái ölébe keredzkednek, mikor idősödő szülei átölelik, mikor szerető társa asztalt terít, mikor nagycsaládja újra és újra összegyűl, és ilyenkor megszületik szívében a legszebb imádság: Köszönöm, Istenem!

| MAKKAI-ILKEI ILDIKÓ

Újabb segélyszállítmány Dél-Ukrajnába

Folyó év szeptember 27–28-án ért célba a Magyar Unitárius Egyház és a Gondviselés Segélyszervezet kilencedik dél-ukrajnai segélyszállítmánya, amely a kárpátaljai tizenegy szállítmánnyal együtt összességében a huszadik ilyenfajta segélyakciónk volt a háború kezdete óta.

Az átadásra az orlivkai határátkelőnél került sor (a Duna észak-dobrudzsai szakaszának ukrajnai oldalán), amely térséget éppen az előző éjszaka érték oroszországi részről dróntámadások. Az adományokat az Odessza tartománybeli Ljubasivszka város kórházának igazgatója vette át. Ezúton is kifejezzük elismerésünket és köszönetünket önkéntes munkatársainknak – Kiss Olivérnek, a kolozsvári *Szabadság* napilap újságírójának és Szkalszkij Vladimírnek, Kolozsváron élő odesszai menekültnek –, akik a dróntámadások tudatában is vállalták az életveszélyes küldetést!

Az adományok (élelmiszerek, egészségügyi eszközök, felnőtt pelenkák, defibrillátor) beszerzési költségeit a hollandiai Kinderen In Nood alapítvánnyal közösen fedeztük.

Köszönjük partnerszervezeteink és támogatóink adományait, amelyekből megvalósulhatnak az ukrajnai háború menekültjeit és otthon maradt rászorultjait szolgáló segélyezéseink!

| A GONDVISELÉS SEGÉLYSZERVEZET
ELNÖKSÉGE

Tiszta szívvel az önfeledt játékért

A Codespring/Softech Erdély egyik legnagyobb magyar nyelvű szoftverfejlesztő cége, amely több mint 170 fős munkaközösséggel Kolozsváron, Marosvásárhelyen és Székelyudvarhelyen működtet irodát. A Gondviselés Segélyszervezet, mint az az alábbi, a Codespring munkatársa által írt cikkből is kiderül, nem először fog össze velük. (Székely Andrea)

Sportszereket adományoztunk a nagyajtai iskolának

Amikor a Gondviselés Segélyszervezet és a Codespring/Softech csapata összefog, abból mindig boldog gyermekmosolyok születnek. Ez október 8-án, kedden is bebizonyosodott: az unitárius egyház segélyszervezete és az erdélyi magyar szoftverfejlesztő cég képviselői az iskola gyermekek örömujjongása közepette adták át a nagyajtai Kriza János Általános Iskola közösségének az idei adománygyűjtésük révén vásárolt sportszereket, amelyek mostantól százötven gyerek tornaóráit és szüneteit teszik önfeledtebbé.

Visszatérő vendégek

A segélyszervezet és a szoftverfejlesztő cég önkéntesei immár visszatérő vendégek Erdővidéken, ugyanis az előző években a köpecsi, zalánpataki, alsórákosi és felsőrákosi, bodosi és vargyasi gyerekek számára szerveztek jótékonysági akciót. A térség valaha virágzó bányavidék volt, az emberek alapvetően jólétben éltek, ám sajnos napjainkra mindegyik bányát bezárták – tudjuk meg Pájer Györgytől, a Gondviselés Segélyszervezet erdővidéki képviselőjétől, aki útközben minden településről mond néhány érdekességet.

Ha tehát azon törnénk a fejünket, hová irányítsuk adományainkat, az erdővidéki falvakban jó fogadtatásra találunk – annál is inkább, mivel ezekben a közösségekben lelkes, elhivatott pedagógusok és önkéntesek próbálnak a kicsiből is maximális értéket teremteni, s messze túlteni a szakmai követelményeken. Ez már az iskolaépületbe érve megmutatkozik: a felújítás

előtt álló építmény egy hangulatos park közepén áll, s az ajtaján belépve azonnal barátságos légkör fogad. A folyosókon festett bútorok, a falakon pozitív idézetek, valamint az eddigi projektek emlékei, amelyekben az iskola részt vett.

Kitörő fogadtatás

Az iskola belső udvarára érve izgatottan várakozó gyereksereg fogad, s csakhamar elénk siet a teljes pedagógusközösség is, közeli ismerősként üdvözölve a Gondviselés Segélyszervezet képviselőjét. Amikor „Gyuri bácsi” megérkezik, akkor mindig valami jó dolog történik – foglalja össze a gyerekek egyöntetű véleményét Kovács Mihála iskolaigazgató, majd elmeséli, milyen pozitív meglepetés volt számukra a hatalmas mennyiségű adomány, amelyet a tanintézet kapott. Ők ugyanis Biró Zsolt testnevelő tanár segítségével összeírták, milyen sportszerekre lenne szükségük a közös adminisztráció alá eső nagyajtai és középapjai tanintézeteknek, ám arra nem számítottak, hogy ebből mindent sikerül beszerezni, s ezzel százötven gyermeknek biztosítani a változatos sportóriai élményeket.

A Codespring képviselőjében röviden meséltünk céges jótékonyági akcióinkról – a hagyományos karácsonyi adománygyűjtésről és az éves családi napjaink alkalmával megszervezendő jótékonyági vásárról, amelyre munkatársaink és saját gyermekeink is szeretettel készülnek –, majd elérkezett a nap fénypontja, a dobozok tartalmának szemügyre vétele.

A napközis és általános iskolás gyereksereg vidám tapskolással követte végig a csomagbontást: az udvar középső része csakhamar megtelt focilabdákkal, hulahoppkarikákkal, pingpong- és tollasütőkkel, hálókkel, akadályversenyekhez szükséges kellékekkel. Pár perccel később – tanáraik felügyelete mellett – máris nekiláttak kipróbálni a karikákat, s az önfeledt gyermeki nevetés mindannyiunkra átragadt.

Csordultig telt szívvel indultunk haza, és örömmel nyugtáztuk, hogy méltán nőtt ez a vidék minden munkatársunk szívéhez, aki az előző években itt járt. Százötven gyermek arcára mosolyt varázsolni minden áldozatot megér – hoztuk el magunkkal útravalóként.

| BÁLINT KATALIN

Második Gondviselés-vasárnap a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközségben

2024. szeptember 22-én ünnepeltük a második Gondviselés-vasárnapot Székelykeresztúron. Tavaly sérült fiataljainkkal mutattunk be egy néptáncelőadást, ezúttal viszont a baba-mama foglalkozásainkat ismertettük a templomunkban.

Idén szeptemberben kezdtük meg a babás tevékenységeink 15. évadát. Az elmúlt 15 év alatt

közel hatszáz gyermek látogatta rendszeresen tevékenységeinket. E gyerekek közül sokan vettek részt most is a Gondviselés-vasárnapon, a pár hónapos babától a 15 éves ifjúig. Öröm volt végignézni a nem csak korban színes csapaton, feleleveníteni a sok kedves babaklubos, csiribiris élményt a nagyobb gyermekekkel, akiknek jólesett felismerni magukat egy-egy régi fényképen az udvaron lévő fotókiállításon. A kicsikkel és az édesanyjakkal az istentisztelet előtt egy kis mondókás összeállítással örvendeztettük meg a jelenlevőket. Ezt követően az egészen kicsik Csiribiri mozgásfejlesztő tornán vehettek részt a Gondviselés segélyszervezet irodájában. A nagyobb, iskolás gyermekek pedig régi babaklubosaink vezetésével, Lakatos Rékával, Lakatos Annával és Demeter Dórával játszottak vasárnapi iskolásaink termében. Az istentisztelet után mindannyian szeretetvendégségen vettünk részt templomunk udvarán, osztozva a viszontlátás örömeiben.

Hálásan köszönjük lelkészeinknek, Bartha Alpárnak és Szabó Elődnek, hogy fontosnak tartják közelebb vinni a közösséghez a Gondviselés Segélyszervezet tevékenységeit. Köszönjük a közösségnek, hogy idén is ugyanolyan örömmel és szeretettel fogadtak, mint előző évben. Adj a jó Isten, hogy még sok Gondviselés-vasárnapot érjünk meg így együtt.

| DEÁK RÉKA

Erdővidéki kirándulás és kaláka

Idén szeptemberben tizenegy dabasi és Dabas környéki önkéntes vállalkozott arra, hogy a Gondviselés Segélyszervezet által szervezett kalákában vegyen részt Erdővidéken.

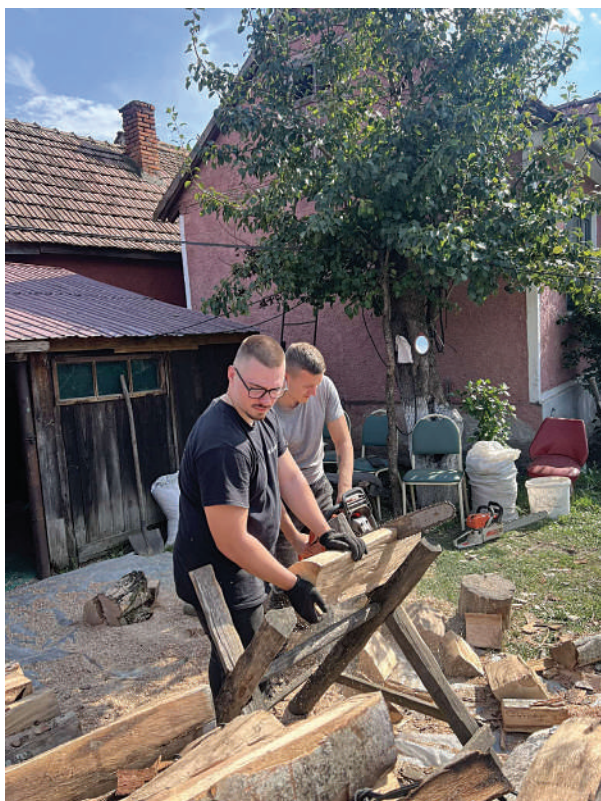
Az utazás alatt a vállalkozó szellemű fiatalok hamar összebarátkoztak, a Pájer György által szervezett kirándulások pedig csapattá kovácsolták a frissen ismeretséget kötött önkénteseket. A kirándulások során a résztvevők megcsodálhatták Erdővidéket, betekintést kaphattak az itt élők hétköznapijaiba, megismerkedhettek a környék látványosságaival. Ősi mesterségek – mint például a fazekasság, bőrművesség, cserépvetés – évszázados hagyományait mutatták be számukra helyi mesteremberek. A kirándulás része volt a parajdi sóbánya, a miklósvári Kálnoky-kastély, a kisbaconi vízimalom és a Benedek Elek- emlékház meglátogatása is.

Beáta, az egyik résztvevő így foglalta össze az utazást: „Volt szerencsém öt napot eltölteni Erdővidéken a dabasi önkormányzat, illetve a Gondviselés Segélyszervezet révén. Megható, könnyező, nevetős, de leginkább könnyezve nevetős napok voltak. Generációk találkoztak a csapatban, és szuperül megtaláltuk a hangot egymással. Sokat kirándultunk, gyönyörű helyeket ismertünk meg, nagyszerű emberekkel beszélgethettünk. Mégis a legnagyobb élmény a segítő napunk volt, amit kalákában végezhetünk.”

Az önkéntesek egyöntetű véleménye volt, hogy a legmeghatározóbb nap a kalákanap volt, amikor öt helyszínen végeztek segítő munkát. Ellátogattak a baróti Laura Házba, munkájukkal segítettek a Szentivánlaborfalvi Unitárius Egyházközséget, rászoruló időseknek fát vágtak télre, és óvodákban vállaltak segítő munkát. A nap végén személyesen adták át adományaikat a baróti árvaháznak, ahol lehetőségük nyílt a délutáni foglalkozáson részt vevő gyerekekkel is megismerkedni. Szilárd így ír élményeiről: „az utolsó napi kalákamunka tette számomra a kirándulást felejthetetlenné. Nem tudok eléggé hálás lenni a Gondviselés Segélyszervezetnek és az utazás szervezőinek, hogy részese lehettem egy ennyire megérintő és a személyiséget átformáló kalandnak! Isten áldjon benneteket, köszönöm!”

Sára élménybeszámolójában is központi helyen áll a kaláka napja: „Az óvoda hatalmas élmény volt számomra, talán az egyik legjobb volt az egészben. A kicsik aranyosak voltak, és érdekes volt az óvoda életébe betekinteni. Kiemelném, hogy nagyon jó hangulatú volt az egész. A pedagógusok kimondottan kedvesek voltak velünk, és nagyon közvetlenek. De ezt mindenkiről el tudom mondani. Erdővidéken, bárkinél voltunk,

mindenki nagyon szimpatikus volt, jó érzés és egyben meghatározó volt ez a vendégszeretet, amit kaptunk mind a panzióból, mind a Gondviselés [Segélyszervezet] tagjaitól és a többi székel embertől.”

Gabriella az élményeiből az alábbiakat emelte ki: „A segítségnyújtáson és adományozáson túl lehetőségem nyílt helyi pedagógusokkal, illetve a segélyszervezet önkénteseivel való találkozásra, mely során tartalmas beszélgetés keretében megismerkedhettem az itt élő kollégák hétköznapijaival, valamint szakmai kérdésekben is tapasztalatot cserélhettünk.”

Ágoston, aki életében először járt Székelyföldön és tapasztalta meg saját munkája révén az önkéntesség fontosságát, így fogalmaz: „Látogatásom Székelyföldre minden tekintetben maradandó élmény számomra. A kalákanap köszönhetően most szembesültem először azzal, hogy sokszor egy számomra apró dolog vagy gesztus milyen sokat jelenthet egy másik embernek.”

Az itt élő emberek kedvessége, közvetlensége mélyen megérintett minden résztvevőt, életre szóló élményekkel, hálával tértek haza magyarországi otthonaikba, megköszönve a lehetőséget minden szervezőnek.

A szervezők szavait idézve a projekt célja, hogy magyarországi fiatalokkal ismertessék meg a Gondviselés Segélyszervezet kalákában végzett, rászorultakat segítő áldozatos munkáját. A pályázó baróti Ferenczy Géza Egyesület megalakulása óta szoros kapcsolatot ápol Erdővidék egyházi és civil szervezeteivel, és aktív szerepet is vállal ezek életében. A közösen végzett tevékenységek lehetőséget nyújtanak arra, hogy a dabasi fiatalok elsajátítsák a segélyszervezet bevált gyakorlatait mind a karitatív munkában, mind pedig a kalákában elvégzett feladatok közösségépítő szerepében. Ez a találkozás egyúttal lehetőséget ad arra is, hogy a háromszéki Erdővidék és a Pest vármegyei Dabas és Dabas környéki fiatalok tovább erősítsék a már meglévő szoros kapcsolatokat oly módon is, hogy a helyiek bemutatják a környéket, illetve közös programokon vennének részt.

| VESZELOVSZKINÉ DR. CSÓKA GABRIELLA

UNOSZ-visszatekintő

Főtanácsi díjazottak

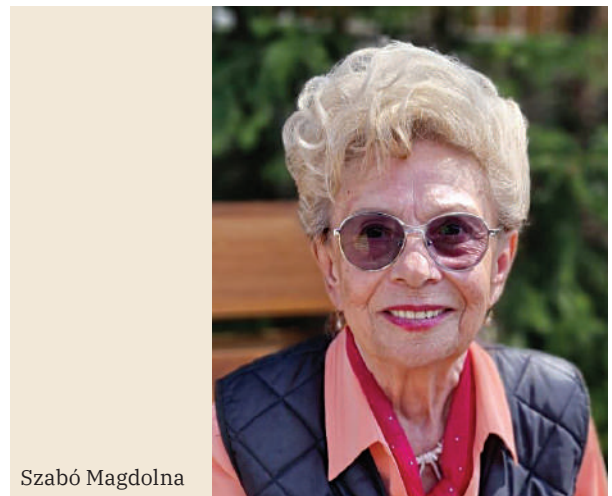
DIMÉNY CSILLA JÚLIA

*Ahol az
összhang,
a szeretet,
a segíteni
akarás a fő
szempont*

A Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa a nőszövetségi munka terén kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítményként díjazta Asztalos Klára és Szabó Magdolna főtisztelendő asszony munkásságát. Ezen alkalomból az unitárius egyházi közösségen belüli több évtizedes, nőszövetségben végzett munka legfontosabb tanulságairól és a nőszövetséghez köthető kedves emlékekről kérdeztük az UNOSZ egykori elnökeit. Szabó Magdolna szerint „az egyháznak szüksége van azokra a szervezetekre, amelyek azért alakultak, hogy éltsék, egyben tartsák és segítséget adjanak a közösség erejével az egyházközsegeknek. Ilyen a nőszövetség, az ifjúsági szervezet, a segélyszervezet. Ezek mindenhol megalakultak és

erősödnek: közösséget teremtenek, ahol az összhang, a szeretet, a segíteni akarás a fő szempont. Ezek mellett szórakozásról is gondoskodnak, hogy az összetartozás érzését erősítsék. Nagyon sok szép emléket hagynak ezek az alkalmak, amelyek szebbé teszik életünket.”

„Az UNOSZ alapszabályzatában pontosan le van írva, hogy mi a nők szerepe az egyházban, amely azóta sem változott” – vélekedik Asztalos Klára. „Az UNOSZ célja, hogy az unitárius nőket valáserkölcsi alapokon álló, önálló egyháztársadalmi munkára megszervezze. E célból vallási, hagyományörzési, jótékonyági, a nők életéhez kapcsolódó egyéb társadalmi akciók megszervezését szorgalmazza az öikuménia szellemében. A tapasztalatom, amelyet leszűrtem ma-

Szabó Magdolna

Asztalos Klára

gamnak, az, hogy nem kell mindent egyedül csinálnom: »Úgy állj a munkához, hogy másnak is jusson belőle.« A legkedvesebb élményem, amely a mai rohanásban aligha valósítható meg, az volt, hogy jutott idő évente egyszer megszervezni a kihelyezett választmányi gyűlést egy panzióban. Itt jó hangulatban jobban megismertük egymást, megosztottuk gondjainkat, terveket szőttünk, humorral, jókedvvel!”

Hálás szívvel köszönjük meg a sok munkát, amelyet a nőszövetségért tett Asztalos Klára és Szabó Magdolna, és Isten gazdag áldását kérjük életükre!

Az ifjúság népfőiskolája II.

NAGY NORBERT

*A tudás csak
akkor él, ha
továbbadják!*

Jelen írásban a *Közlöny* októberi számában elkezdett, háromrészesre tervezett cikksorozat második részét tartja kezében a kedves olvasó. Ebben az írásban folytatjuk az ifjúság népfőiskolájának elméleti megalapozását, és főként a szétszortott tudásról kívánunk beszélni. Mindenekelőtt arról, hogy ez az eszme miként valósul meg a megújult Unitárius Ifjúsági Konferencia által.

A jelenkor ifjúságának tudásszomját nagymértékben képes serkenteni, ha beszélgetésbe kezdünk velük arról, ami a legjobban érdekli őket. Nemrégiben egy vallásórán a diákoknak válaszolniuk kellett arra a kérdésre, hogy mi az, ami a leginkább lázba hozza őket, ami foglalkoztatja, amin képesek akár hosszabb ideig is gondolkodni. A válaszok igen meglepőek voltak. A legtöbb diák olyan témákról kezdett el beszélni, amelyekre gondolni sem mertünk volna. Ez sajnos annak is köszönhető, hogy a mindennapi tevékenységük és életmódjuk alapján mindenkiről kialakult képünk van, bedobozoltuk őket. A szellemnek azonban nem lehet gátat szabni! Az álmokat nem lehet korlátozni! Valahányszor megkérdezzük ifjainkat, hogy a felszín mögött, az álarcok alatt mi érdekli őket a legjobban, hihetetlenebbnél hihetlenebb témákkal és gondolatokkal állnak elő.

Reményeink szerint ezen álmok kibontakozási helye a megújult Unitárius Ifjúsági Konferencia

lesz. A jelentkező ifjak tudományos esszéket írnak arról, ami állandóan foglalkoztatja őket, de amivel iskolában vagy az egyetemen nincs alkalmuk találkozni. Szeretnénk, ha az UIK olyan közművelődési és tudományos műhely lehetne, ahol a ma ifjúsága bátran bontogathatja szárnya- it olyan területeken is, amelyre más helyeken nem adatik meg a lehetőség számukra. Miután a jelentkező ifjak kiválasztották a számukra legkedvesebb témát, az UIK szervezői mentorokat keresnek a diákok mellé, hogy azok irányítsák a fiatalok szövegeinek alakulását. Ezzel olyan irányított önképzési folyamat indulhat el, ami által a fiatalok egyre nagyobb tudást és ismeretet sajátíthatnak el az általuk kiválasztott témakörben. Itt mutatkozik meg az Unitárius Ifjúsági Konferencia közösségi szerepe, hiszen a fiatalok a rendezvényen kiselőadást tartanak az általuk kiválasztott és megírt témákról. Képzelje csak el a kedves olvasó, ahogyan ifjak láztól égve beszélnek arról, ami őket a legjobban érdekli, és amit a rendezvény idejéig már mélyrehatóan megismertek. Hát nem felemelő és inspiráló, ahogyan ezek a fiatalok álmaikat papírra vetik, majd megosztják mindenkivel, aki eljön, hogy más is növekedhessen ezáltal? A tudás csak akkor él, ha továbbadják! Ezek a fiatalok pedig erre készülnek. Szeretnék megosztani egymással azt a szellemi utat, amelyet a konferenciára való készülés által ők már bejártak.

Talán túl sokszor megbélyegezzük a ma fiatalját, hogy szűk az érdeklődési köre, hogy nem foglalkoztatja semmi, hogy a passzivitás felemészti őt. De talán csak a mi hozzáállásunk nem megfelelő. Egy jól megfogalmazott kérdéssel ezek az ifjak órákat képesek mesélni mindarról, ami érdekli őket. Vajon megfelelően kérdezzünk-e? Vajon meghallgatjuk-e fiataljainkat? Vajon érdekelnék-e az álmaik? Egy biztos: amíg a konferenciára a téridő, a szakrális tradíciók, a gazdaságpolitika, a felesleges irodalmi hősök, az emberi tudattalan vagy az egyházzene jelentősége témájában mélyülnek el az ifjaink, addig fényes jövő előtt állunk. Nekünk csak hinnünk kell a ma fiataljában. Ennek érdekében alakítottuk át a konferenciát közművelődési és tudományos műhellyé.

Egyházunk hírei

Ifjúsági tábor marosvásárhelyi fiataloknak

Kecskés Csaba és Szakács György lelkész ifjúsági tábort szervezett a marosvásárhelyi egyház-
községek ifjai számára. Augusztus 26–29. a fiatalok Nagyenyed, Gyulafehérvár, Déva, Maros-németi, Szászváros, Petrozsény és Lupény útvonalon unitárius történelmünkkel, szór-
ványközösségek mindennapjaival, gyönyörű tájakkal és vendégszerető emberekkel ismerkedtek. A kirándulásukat a Bethlen Gábor Alapítvány, Maros Megye Tanácsa és a marosvásárhelyi Studium Alapítvány támogatta.

Megújult a brassói unitárius templom

Szeptember 22-én hálaadó istentiszteletre került sor a brassói unitárius közösségben, lezárultak ugyanis az egy évig tartó templomjavítási munkálatok. A teljes körű belső javítás során megújult a villanyhálózat, fűtésrendszer, téglapadlózat, illetve felfrissültek a falak, ajtók és ablakok. Az ünnepi istentiszteleten a szószéki szolgálatot Kovács István püspök végezte. Biró Attila, a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör esperesének köszöntője után rövid bemutatót tartottak a javítások költségeiről és folyamatáról, majd köszönőlevelet adtak át mindazon szakembereknek és kivitelezőknek, akik a felújítási dokumentáció összeállítását és a munkálatok kivitelezését elvégezték. Ezt követően az ünnepi

műsor keretében Ceauș Martina népdalokat énekelt, Forgács János és Tamás Melánia pedig Caccini *Ave Maria* című művét adták elő. A hálaadó istentisztelet és ünnepség szeretetvendégséggel zárult.

Hálaadó istentisztelet Kálnokon

A kálnoki unitárius gyülekezet, temploma fennállásának 350. évfordulója alkalmából szeptember 28-án hálaadó istentiszteletre, úrvacsoraosztásra hívta híveit.

A szószéki szolgálatot Kovács István, a Magyar Unitárius Egyház főpásztora végezte. A Zsoltárok könyve 100,1–5 versei alapján a templom életünkben betöltött szerepét hangsúlyozta. Az úrvacsorai beszédet pedig Szabó Adél, a gyülekezet lelkésze mondta. Az ünneplő közösséget Biró Attila, a Háromszék-Felsőfehéri Unitárius Egyházkör esperese, Kisgyörgy Sándor, a község polgármestere, Erdő B. Vilmos felügyelőgondnok, valamint Orbán Dezső valamikori kálnoki lelkész köszöntötte. A házigazdák nevében Ütő Judit gondnok köszöntötte meg a felszólalók elismerő, bátorító szavait. Az ünnepségen Furus Ábel Etele szavalt, Kecskés József és Bedő Jenő keblitanácsosok zsoltárdallamokat hegedültek. Az eseménynek emléket állító, a templom bejárata felett elhelyezett táblát Kovács István püspök és Biró Attila esperes áldotta meg.

Tízéves a szórványegyházközségek közös őszi hálaadása

Az idén ünnepli tízéves évfordulóját az a hagyomány, miszerint az Északnyugat-Erdélyi Unitárius Szórványegyházközség hívei egy helyen ünneplik az őszi hálaadás ünnepét. A szórványban élő unitárius hittestvérek számára különös jelentőséggel bírnak ezek az alkalmak, hiszen ilyenkor tudnak igazán töltődni egy nagyobb kö-

zösség megtartó erejéből. Szeptember 29-én Szatmárnémetiben találkoztak a Szatmár, Szilágy és Máramaros megyéből érkezett gyülekezeti tagok. A szószéki szolgálatot Koppándi Bontond Péter teológiai tanár végezte, úrvacsorára előkészítő beszédet pedig a gyülekezet lelkésze, Pálffy Anna Mária mondott.

Zsinati és főtanácsi ülés Küküllődombón

A Magyar Unitárius Egyház két legfőbb testülete a Zsinat és Főtanács 2024. október 4–5-én a küküllődombói unitárius templomban ülésezett.

A zsinati ülés Lőrinczi Lajos közügyigazgató áhítatával kezdődött 10 órakor. A jelenlét szám-bavétele és a Zsinat határozatképességének megállapítása után Kovács István főpásztor helyzetértékelést tartott az egyház hivatásbetöltéséről és jövőjéről.

A 12 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten a szószéki szolgálatot Szabó Előd székelykeresztúri lelkész végezte, lelkésszentelési beszédet Kovács István püspök, úrvacsorai ágendát pedig Bartha Alpár székelykeresztúri lelkész mondott. Az énekvezéri teendőket Dezső Margit Hajnalka, a Magyarsárosi Unitárius Egyházközség kántora látta el.

A Zsinat a következő lelkészeket szentelte fel: Bálint Mihály (Pipe-Szásznádas), Bartha-Pál Aba (Budapest), Dénes Erzsébet (Siménfalva), Ilkei Lóránd (Dél nyugat-Erdélyi Unitárius Szórványegyházközség, Déva), Jakab Emese (Nyárádszereda–Jobbágyfalva), László-Benczédi Zsófia (Barót), László Bernadett (Székelyudvarhely), Liker Henrietta (Székelykeresztúr), Lőrinczi Alpár János (Gyergyószentmiklós), Szabó Zsolt (Homoródújfalú), Szakács György (Marosvásárhely), Szócs Előd (Magyarszovát), Tamási Noémi (Erdőszentgyörgy–Csokfalva–Bözödújfalú), Tatár Ágnes-Tekla (Ürmös).

A zsinati ülés lejártaival a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsának munkálatai is azonos helyszínen kezdődtek meg. A tanácskozást az első ülésnapon András Benedek főjegyző, másnap reggel pedig Szentgyörgyi Sándor esperes szószéki szolgálata nyitotta meg. Az énekvezéri teendőket Morar Noémi helybeli kántor látta el.

Az ünnepi gála keretében tiszteletbeli címek adományozására került sor, köszöntötték a kerek évfordulót ünneplő és nyugalomba vonult lelkészeket, valamint világi alkalmazottakat, majd a kiemelkedő egyházzolgálati teljesítményeket méltatták.

Tiszteletbeli címek

Marosi Unitárius Egyházkör

Both Júlia Kornélia – tiszteletbeli jegyző – Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközség

Id. Kallós Tamás – tiszteletbeli gondnok – Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközség

Id. Pataki Kálmán – tiszteletbeli keblitanácsos – Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközség

Nagy Lajos – tiszteletbeli keblitanácsos – Székelykál Unitárius Egyházközség

Berei József és Tordai Gyula – tiszteletbeli keblitanácsos – Bözödi Unitárius Egyházközség

Magyarországi Egyházkerület

Gergely Felicián – tiszteletbeli gondnok – Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Kerek évforduló

Hetvenéves: dr. Rezi Elek nyugalmazott lelkész, teológiai tanár

Nyugdíjba vonult unitárius lelkészek

A 2023. szeptember 1. – 2024. augusztus 31. közötti időszakban:

Nagy László, Rüszt Domokos és dr. Szent-Iványi Ilona

Nyugdíjba vonult világiak

A 2023. szeptember 1. – 2024. augusztus 31. közötti időszakban:

Kovács-Veres Géza épületgondozó, Pálfi Ildikó énekvezér, Váradi Imre Sándor énekvezér

Kiemelkedő egyházi teljesítmények

Hitéleti és missziói munka terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: az éves témával foglalkozó munkacsoport: Andorkó Júlia, Erdő Imola, Fancsali-Barothi Brigitta, Makkai-Ilkei Ildikó, Koppándi Júlia, Mátéfi Tímea, Péterfi Ágnes, Rácz Mária, Újvárosi Katalin

Közigazgatási munka terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: dr. Mihály Noémi Klára

Gazdaság/gazdálkodás terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: Székely István

Oktatási munka terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: János Zsigmond Unitárius Kollégium

Szórványmunka terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: Sándor Gyula

Szeretetszolgálat terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: Zoltán Csaba

Nőszövetségi munka terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: Asztalos Klára és Szabó Magdolna

Ifjúsági munka terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: Fancsali-Barothi Brigitta

A nemzetközi nőszervezet és a szeretetszolgálat terén kiemelkedő egyházzolgálati teljesítmény: Sztranyiczki Zsófia

Az ülés napirendjén szolgálati eskütételek, a közelmúltban elhunytakra való megemlékezés, egyházzervezeti határozathozatal, valamint a hivatali jelentések és működési beszámolók megtárgyalása szerepelt. A második ülésnapon került sor az egyház Nyugdíjintézetének tisztújítására. A Főtanács Solymosi Alpárt választotta elnöknek, Vagyas Attilát alelnöknek, Józsa István Lajost pedig jegyzőnek. Velük együtt további hat személyt választottak a Nyugdíjintézet Tanácsának tagjává.

A főtanács ülést Magyar Zita Emese ifjúsági lelkes szöszéki szolgálata zárta. Az ülést követő ünnepi ebéden régi hagyomány szerint a Berde-serleggel tartott pohárköszöntő nyitotta meg, amelyet Erdő-B Vilmos egyházköri felügyelő-gondnok mondott. A serleg Berde Mózes egykori egyházi előjáró, adománytevő nevét viseli.

A vallás szerepe az etnikulturális identitások (újra)termelésében – nemzetközi konferencia Kolozsváron

A 2024. október 10–11-én a Valláskutató Intézet és a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet közös szervezésében sorra kerülő nemzetközi konferencia céljából a vallási eszmék és gyakorlatok társadalmi kölcsönhatásának az etnikulturális identitás megteremtésében és újratermelésében történő vizsgálatát tűzték ki.

A Vallásszabadság Házában szervezett esemény nyitómozzanatán Kovács István, a Magyar Unitárius Egyház püspöke, majd a társszervező intézmények részéről Novák Zoltán, Nemzeti Kisebbségkutató Intézet igazgatója és Bálint Róbert Zoltán, a Valláskutató Intézet kutatója üdvözölték a jelenlevőket.

A konferencia első plenáris előadását Ciprian Vasile Olinici vallásügyi államtitkár tartotta, aki az állam vallás- és egyházpolitikájának az ország etnikai sokszínűségének fenntartásában betöltött szerepéről értekezett, majd válaszolt a konferencia résztvevőinek kérdéseire. Ezt követően Kiss Dénes szociológus, a Valláskutató Intézet munkatársa mutatta be a VallásTérKép kiállítását.

A nemzetközi konferencia első napján, október 10-én *Az egyházak szerepe a romániai etnikai sokszínűség fenntartásában* címmel került sor arra a szimpóziumra, melyen a Romániában elismert soknemzetiségű vallásfelekezetek nyelvi és identitáspolitikai szerepét járták körül meghívott egyházi vezetőkkel és az etnikai kisebbségek egyházi képviselőivel.

Az etnikai és nyelvi sokszínűség menedzselése az egyházakban című első kerekasztal során Adorjani Dezső Zoltán evangélikus püspök, Iusuf Muurat főmufti, Dumitru Boca ortodox püspöki vikárius, Tofană Vasile görögkatolikus püspöki helynök, Nóda Mózes egyetemi tanár, szentszéki

tanácsos, a római katolikus egyház képviselője, Rafael Năstase, kutató, az evangéliumi keresztény testvérek képviselője, valamint Filep István adventista prédikátor segítségével azt tekintették át, hogy a résztvevők által képviselt egyházakhoz milyen nagyobb etnikai csoportok tartoznak, milyen szerepet töltenek be az egyházak és a vallási kultúra ezen etnikai csoportok identitásának megőrzésében, valamint hogy milyen nyelvi és szervezeti stratégiákat alkalmaznak az egyházak a sokszínűség kezelésére. A beszélgetést Kovács Sándor, a Protestáns Teológiai Intézet rektora moderálta.

A szimpózium délutáni kerekasztala során a meghívottak segítségével az etnikai és a vallási identitás kapcsolatát a kisebbségi etnikai csoportok perspektívájából vizsgálták meg. E kerekasztal résztvevői olyan egyházak vezetői vagy képviselői voltak, amelyek magukat valamely etnikum egyházaként határozzák meg, vagy olyan etnikai csoportok képviselői, amelyek valamely multietnikus egyházhoz tartoznak: Kovács István unitárius püspök, Szegedi László, az erdélyi református egyházkerület generális direktora, Marinco Marcov szerb ortodox vikárius, Juraj Dušan Vanko szlovák evangélikus esperes, Marius N. Lauruc, az ukrán ortodox vikariátus tanácsosa és Puskás Attila, az Erdélyi Magyar Örmények Egyesületének elnöke. Az András Benedek unitárius főjegyző által moderált beszélgetés során olyan témák kerültek napirendre, mint a kisebbségi közösségek és az egyház közötti kapcsolat történelmi perspektívában; a kisebbségi nyelv használata az egyházi élet és egyházi adminisztráció kü-

lönböző területein, valamint az egyház szerepe a kisebbségi csoportok etnolingvisztikai vitalitásának megőrzésében.

A késő délután folyamán James A. Kapaló etnográfus és vallástörténész, a University College Cork Vallástudományi Tanszékének professzora tartott plenáris előadást *Ellentmondásban – Kettősségek, összeférhetetlenségek és a vallási kisebbségek problémája* címmel. Előadásában a szerző Romániában, Moldovában, Magyarországon és Ukrajnában élő kisebbségi csoportok körében végzett kutatásai alapján a vallás jelentőségét taglalta e közösségek és a nemzetállamok viszonyában, olyan „transznacionális és transztemporális” vallási jelenségek esetében, amelyek „ritkán esnek egybe a nemzetek földrajzával vagy történelmével, és ritkán igazodnak etnikai vagy nyelvi határokhoz”.

A konferencia első napjának zárásaként az Anca Şincan és James Kapaló által szerkesztett *Rejtett vallásgyakorlás a titkosrendőrség dokumentumaiban. Egyképes történet* című kötet Silviu Moldovan, a Securitate Irattárát Vizsgáló Országos Tanács kutatási igazgatója felvezetésével a szerkesztők és szerzők mutattak be. A könyvben a szerzők a kommunista hatalom által üldözött vallási kisebbségeket azon tárgyaik segítségével mutatják be, amelyeket a Securitate vizsgálatai során tőlük elkobzott és irattáraiban/raktáraiban megőrzött – paradox módon felszámolási kísérlete által átmentve azokat az utókor számára.

A konferencia első napján a szimpóziummal párhuzamosan két angol nyelvű tudományos szekcióban kilenc előadás hangzott el, amelyek a vallás és a nemzeti identitás, illetve a vallási rítusok és a roma etnikumhoz tartozók társadalmi részvételének kérdéseit tárgyalták. Pénteken nyolc párhuzamosan zajló román és angol nyelvű szekcióban újabb 28 előadás hangzott el, amelyek az oktatás és vallás kapcsolatát, a kisebbségi identitás rituális kontextusait, valamint a vallás és politika viszonyának témáit vizsgálták.

Harangszentelési ünnepség Sepsiszentgyörgyön

Harangszentelési ünnepi istentiszteletet tartottak október 13-án a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközségben. A szószéki szolgálatot Ko-

vács István, a Magyar Unitárius Egyház püspöke, a gyülekezet korábbi lelkésze végezte. A főpásztor a Mt 11,29 versek alapján kiemelte, a *Jöjjetek hozzám mindnyájan* jézusi mondás most már az új harang által is hív. Beszédében elmondta, hogy a harangok együtt rezdülnek az emberi lélekkel, ezáltal hozva létre élő, jövőt álmódó és tenni akaró közösségeket. Az istentiszteleten a Kriza János Unitárius Dalárda éneklése tette emelkedettebbé az ünneplést, Karácsony Gabriella karnagy vezetésével.

A harangszentelés momentumája szimbolikus jelentésű lett. A főpásztor áldása és a harang megkondulása után néhány perccel megszólaltak a város további harangjai. A pillanat üzenete: az unitáriusok új harangja és a város harangjai egymás mellé szegődtek. Az istentiszteletet követően Szőcs Botond zongoraművész saját felkészülésében adta elő Ciprian Porumbescu *Balada* című művét, amelyet Rahmanyinov zenei pillanatával kötött össze. Őt követte Kolcsár József színművész, aki Kárpáti Tibor *Gyöngyöt az Embernek* című művét mondta el a jelenlévőknek. Az ünnepség következő mozzanataként a Vox Humana kórus adta elő Sík Sándor *Te Deum* című művét Szilágyi Herbert Zsolt karnagy vezetésével. Ezt követték a köszöntések. Elsőként Nagy István, az egyházközség keblitanácsosa, az új harang megálmodója és lelkes támogatója szólott az ünneplőkhöz. Őt követte Péterfi Ágnes, a gyülekezet lelkésze, aki beszédében kiemelte, hogy a harang megvalósítása mögött megszámlálhatatlan emberi jóakarat, önzetlen odaadás és fáradtságot nem ismerő munka van. A lelkész köszöntője után, amelyben hálát adott Istennek és közösségnek az új harangért, szeretetvendégség következett.

Barangoló Isten országában

SZOMBATFALVI ETELKA

Kedves Gyerekek!

November az elmúlás és egyben az emlékezés hónapja. Az elmúlásé, hiszen a természet visszavonhatatlanul megadja magát a gondviselő Isten akaratának, kezébe helyezve mindent, amit még az utolsó meleg napsugarak erejével terem. A nyárra emlékeztető életteli színeivel utoljára pompázik, és mire észrevennénk, már téli álomra szenderül. A napok, hónapok gyors egymásutániságában egyszer feleszmélünk, hogy a szemközti ágon már az idei utolsó levelek kapaszkodnak.

Imáinkban köszönjük meg az idei év ízeit, színeit, és fogadjuk el, hogy van erőnk nem csupán túlélni, hanem megélni is a telet. A novemberi krizantém illata felidézi bennünk azok emlékét, akik már csak a szívünkben élnek, de azokét is, akiknek eszméi évszázadokat átívelve még napjainkban is lelki táplálékot jelentenek nekünk: Dávid Ferenc, Luther Márton. Az emlékezésünkbe keveredjen a hála érzése is, hiszen mozdulatunkban, hangunkban ott vannak ők, kik éltek és szerettek.

Feladat

Olvasd el figyelmesen a Prédikátor könyve 3. fejezetéből származó bibliai gondolatokat, majd kösd össze a szerinted hozzájuk leginkább illő rajzokkal!

Megvan az ideje
az ültetésnek,

... és megvan az ideje az
ültetvény kitépésének.

Megvan az ideje a
rombolásnak,

... és megvan az ideje az
építésnek.

Megvan az ideje a sírásnak,

... és megvan az ideje a
nevetésnek.

Megvan az ideje a
hallgatásnak,

... és megvan az ideje a
beszédnek.

Ima a tiszta jézusi kereszténységért A zsidókhoz írt levélből idézünk.				Nem valódi		Zambiai, osztrák autójelzés		Ránc Páros ... szállt bele	Támadás Az arany vegyjele Silbak			Jármű fizető kliensei
				2.								Ü
Messze levő	1.	Mozi fontos kelléke	Védelmeszed	Ornitológia Régész öröme								
						Kaliber Magyar vármegei lakó			Kissé viaskodik! Jajgatva sír			
Polcra elhelyez Arrább lök						Hízalgót mond Jó sorsában bízik						
				... számjegyek Férfinév (okt. 10.)					Kettőből kettő! ... íze, ... bűze			
Láz okozta vacogás (népies)										Római ötös Valamit megtalál		
			Csapat (angol) Híd szélen lehet					Becézett Gergely Odafordul s néz				
Tucat fele Kártyaszín				Szabályozott étrend Szilárd					Záporcseppek! Elmes gondolat			
		Páros módszer! Mély női hang				Megszidta vala Barázdavég!						
Indulat szó Adóssága van									Káposztaféle Vásártér			
						Felvidéki folyó Édességféle						
Nyugati germán nyelv Alkotócsoport				Kicsi Anna Kivált-ságlevél						Nádszál! Ügyintézési hely		
Tészta szelet!		Tippelni kezd! Túlzó ki-jelentés				Parancsot ad A Niger partjai!						
Ábrán található!			Égés fénye Horgas ... ember					Uralkodói cím Kemény fém				Volt, van, ...
				Ókori nép tagja Libasor közepe!					Focicsatár szerzi Ebbe az irányba			
Szepeségi város Ív						Tribün része! Gumidarab!				Ellenben Némán vágó!		
						Üreges fa Többes szám jele lehet						
Felesleges cífráság, cikornya	L									Rózsaszírom!		

NOVEMBER

*Ima a tiszta, jézusi
kereszténységért*

Örökkévaló Istenünk! Csak a lényegre, csak az emberi létezés lényegére figyelmeztess minket most, hisz a pótcselekvésekbe belefáradtunk, általuk túl messzire jutottunk az önfelémésztés útjain. Ma csak a lényegre taníts minket, mert a pótlékként használt beszéd már megmérgezett, az álcázásként ránduló mosoly már vicsorgássá torzult. Ma csak a tiszta jézusi kereszténységre sarkallj minket, arra az egyszerű, de végtelenül nehéz formájára a szeretetnek, amelyről hitünk szerint Jézus tett bizonyosságot. Beismerjük, voltak és vannak luxuspillanataink, sőt -éveink, amikor megengedhettük magunknak, hogy ne a lényegre koncentráljunk. Voltak és vannak lustálkodó, semmit sem akaró perceink és éveink, amikor a hozzánk szóló embernek nem a szemébe és nem a szívébe nézünk, hanem ruháját és cipőjét vizsgálgatjuk, a bajba jutott emberen segíteni nem akarunk, inkább arról kérdezősködünk, hogyan jutott bajba. Sokszor könnyebb a templom meszelésével bíbelődni, mintsem egymást meghallgatni, könnyebb az ősökre hivatkozni, mintsem a jelenben megélni a Benned való hitet és megragadni a Te örökkévaló kinyilatkoztatásodat. Engedd, hogy megbizonyosodjunk a szeretet teremtő- és megtartóerejéről. Engedd, hogy megvalljuk bűneinket, és megtérjünk, és mustármagnyi hitünkkel a világ világossága lehessünk. Ámen.

| SZÉKELY KINGA RÉKA